

શ્રી જૈનધર્મપ્રકાશ.

જો જવ્યા: પ્રવિશતાન્તરઙ્ગરાજ્યે પ્રયમમેવ પ્રવૃત્ત્યા ગુરવઃ । સમ્યગનુવૃત્ત-
 હુપદેશઃ । વિધેયાહિતાગ્નિનેવાગ્નેસ્તહુપચર્યા । કર્તવ્યં ધર્મશાસ્ત્રપારગમનં । વિમર્શ
 નીયસ્તાત્પર્યેણ તદ્વાવાર્થઃ । જનયિતવ્યસ્તેન ચેતસોઽવપ્રમ્જઃ । અનુશીલ્વનીયા ધર્મ-
 શાસ્ત્રે યથોક્તાઃ ક્રિયાઃ । પર્યુપાસનીયાઃ સન્તઃ । પરિવર્જનીયાઃ સતતમસન્તઃ ।
 રક્ષણીયાઃ સ્વરૂપોપમયા સર્વજન્તવઃ । જાપિત્વ્યં સત્યં સર્વભૂતહિતમપરુપમનતિકાલે
 પરીદ્રવ્ય વચનં । ન ગ્રાહ્યમણીયોઽપિ પરધનમદત્તં । વિધેયં સર્વોપાસમ્પરણમસંકલ્પ-
 નમપાર્થનમનિરીક્ષણમનજિજ્ઞાપણં ચ સ્ત્રીણાં । કર્તવ્યોઽવહિરઙ્ગાન્તરઙ્ગસઙ્ગત્યાગઃ ॥
 વિદ્યાતવ્યોઽજ્ઞવર્તં પશ્ચવિધઃ સ્વાધ્યાયઃ ।

ઉપમાર્તિતજવપ્રપંચ.

પુસ્તક રૂપ મું.

અપાઠ સં. ૧૯૬૫.

શાકે. ૧૯૩૧.

અંક ૪ જો.

શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર કોન્ફરન્સ.

સપ્તમ અધિવેશન.

પુના તા. ૨૨-૨૩-૨૪ મે. સને ૧૯૦૯. જેઠ શુદ્ધિ-૩-૪-૫ શનિ, રવિ, સોમ.

(જૈન વર્ગનો અપૂર્વ મેળાવડો.)

સમગ્ર ભારતવર્ષના જૈન સંઘના પ્રતિનિધિરૂપ એક મહામંડળ ભારત સમ-
 સ્ત જૈન કોમની ધાર્મિક તથા વ્યવહારિક સુધારણા અને ઉન્નતિ કરવાના ઉદ્દેશથી
 શ્રી શ્લોકી તીર્થોન્નતિ સભાના જનરલ સેક્રેટરી જેપુરનિવાસી 'મી. ગુલાબચંદ્ર
 હટ્ટા એમ. એ. ના સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસથી સં. ૧૯૫૮ના ભાદરવા વદ ૮ ગુરુવાર
 તા. ૨૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨ ના રોજ રજપુતાનામાં આવેલા શ્રી શ્લોકી ગામ-
 માં જૈન કોન્ફરન્સની પ્રથમ બેઠક થઈ હતી. ત્યારબાદ તેની બેઠકો અનુક્રમે મુંબઈ,
 વડોદરા, પાટણ, અમદાવાદ અને ભાવનગરમાં થઈ હતી. ભાવનગર મુકામે શ્રી પુ-
 નાના સંઘ તરફથી કોન્ફરન્સની સાતમી બેઠક પુનામાં ભરવાને માટે આમંત્રણ ક-
 રવામાં આવ્યું હતું. તે મુજબ ત્યાં કોન્ફરન્સની બેઠક ભરવાને જેઠ શુદ્ધિ ૩-૪-૫
 તારીખ ૨૨-૨૩-૨૪ મે ના દિવસો મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા. પુનામાં કેટલી-
 ક જાતનાં કારણોને લઈને કોન્ફરન્સ મેળાવવાના કામમાં ઢીલ થઈ હતી. અને કોન્ફર-

૧૦૦

શ્રી જેન ધર્મ પ્રકાશ.

ન્સ માટે દિવસો નકરી કરવામાં આવ્યા ત્યારે કોન્દ્રન્સનું કાર્ય સંપૂર્ણ કરવાનો બહુ દુઝ દુઝો વખત હતો, તોપણ પુતાના જેનબંધુઓ ભારે પરિશ્રમ કર્ષને અગાઉની કોન્દ્રન્સમાં થયેલી તૈયારીઓને ઢાંકી દે તેવી તૈયારીઓ આવા દુઝ વખતમાં કરવાને શક્તિમાન થયા હતા.

પ્રમુખ સાહેબની પધરામણી અને તેને આપવામાં આવેલ ભારે માન.

કોન્દ્રન્સની બેઠકને માટે અગાઉથી સુઠી કઠાયલા પ્રમુખ જ્વાલીઅરનિવાસી માન્યવર શેઠ નથમલજી ગુલેચ્છા તા. ૨૧ મીની સવારમાં પુતા આવી પહોંચવાના હતા. તેમને માન આપવાને માટે પુતાના જેનબંધુઓ અગાઉથી તમામ પ્રકારની તૈયારીઓ કરવા બહુજ ઉત્સાહી બની ગયા હતા. કેટલીક જગ્યાએ કમાનો નાખીને તેને રંગીન કપડાથી વેષિત કરેલી હતી, અને ઉપર સોનેરી અક્ષરોના લેખોવાળા કસુંબી વસ્ત્રો લગાડવામાં આવેલા હતા, તેમજ દરેકઠેઠાણે ધ્વજો અને વાવટાઓ વગેરેથી ઘર તથા દુકાનોને શણગારવામાં આવી હતી. તા. ૨૧ મીની સવારમાં જેનબંધુઓ તેમજ અન્ય કોમના ગૃહસ્થો સુંદર પોશાક પહેરીને સંખ્યાબંધ સ્ટેશન તરફ જતાં માલમ પડતા હતા. સ્ટેશન પણ ધ્વજપતાકાથી શણગારવામાં આવ્યું હતું. જેન બસનાર ટાઇમ આવતાં પ્રમુખ સાહેબને આગેવાન ગૃહસ્થોએ તથા વોલન્ટીયરોએ હાર્દનાદથી વધાવી લીધા હતા. અને હાર તોરા પહેરાવ્યા હતા. બાદ સ્ટેશનના પ્લેટ ફોર્મ ઉપર સુરશીઓ નંબાવી પ્રમુખ સાહેબે તથા તેમના પુત્રબાગમલજી અને અન્ય ગૃહસ્થોએ થોડો આશ્ચર્યેશ લીધો હતો, અને તે વખતે સાતમી કોઠ ના પ્રમુખ તરીકેનું ઝીકનું કુલ એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું. સ્ટેશનની નજીકમાં શેઠ મોરારજી જોકળદાસની ધર્મશાળામાં પ્રમુખ વગેરેને માટે આ પાણીની સગવડ કરી હતી, ત્યાં આ પાણી લેવા શેઠાયા તે દરમિયાન તેઓને માન આપવાને માટે પ્રેસેશનની બધી તૈયારી થઈ ગઈ હતી. બરાબર આઠ વાગે પ્રમુખ સાહેબે ચાર ઘોડાની ગાડીમાં બેઠક લીધી હતી. તેમની બાબુમાં રીસેપ્શન કરમીટીના પ્રમુખ શેઠ શીવદાનજી પ્રેમાજી ગોટીવાળા અને પુત્ર બાગમલજીએ બેઠક લીધી હતી, અને ચાગી બાબુએ બંને ચીફ સેક્રેટરીઓ શેઠ છગનલાલ ગણપતદાસ તથા હીનુભાઈ મુળચંદ અને જનરલ સુપરવાઇઝર શેઠ મોતીચંદ ભગવાનદાસે પોતાની બેઠક લીધી હતી. પ્રેસેશનમાં પ્રથમ વોલન્ટીયરોની થોડી ટુકડીઓ ગોઠવવામાં આવી હતી. તેની પાછળ બેન્ડ ગોઠવવામાં આવેલું હતું. ત્યારબાદ રેલવે રીસેપ્શન કરમીટીના ચેરમેન શા. મગનલાલ દીપચંદ તથા વોલન્ટીયર કરમીટીના સેક્રેટરીઓ ચાતરજી તપાસ રાખતા આવતા હતા. તેની પાછળ કેટલાક વોલન્ટીયરો વિગેરે આવતા હતા. બીજી પણ બેન્ડ વિગેરેની બુદ્ધી બુદ્ધી ગોઠવણી કરેલી હતી. છેવટે પ્રમુખ સાહેબની ગાડી અને તેની પાછળ પુતાના તથા બહાર ગામના ગૃહસ્થોની ગાડીઓ આવતી હતી. પ્રેસેશન

सातमी जैन श्वेताम्बर द्वन्द्वरत्नो देवाल.

201

દાડવાળાના પુલ ઉપર ઘઈને રવિવાર પેઠે, મોતીચાક અને વેતાળ પેઠેમાં ઘઈને મોટા દેરાસર પાસે આવતાં માર્ગમાં ઘણા ગૃહસ્થોએ પ્રમુખ સાહેબને કુલદાર અને ગજરાથી અસાધારણ માન આપ્યું હતું. આખા રસ્તા ઉપર પાણીના છંટકાવ કરવામાં આવ્યો હતો, અને પ્રમુખ સાહેબને માન આપતી વખતે પુલો રસ્તા ઉપર પડવાથી રસ્તો બહુજ સુશોભિત દેખાતો હતો. બંને બાજુએ સ્ત્રી પુરુષોની એટલી બધી ડાઁ જામી હતી કે તેમાંથી રસ્તો મેળવવો બહુજ મુશ્કેલ પડતો હતો. યુરોપીયન પોલીસ કોન્સ્ટેબલો પ્રોસેશનમાં હોવાથી પ્રોસેશનના ક્રમમાં જરા પણ ભંગાણ થતું નહોતું. મોટા દેરાસર પાસે પ્રોસેશન પહોંચતાંજ પ્રમુખ સાહેબ વિગેરે ગૃહસ્થો ગાડીમાંથી નીચે ઉતરી શ્રી આદીશ્વર ભગવાનના દર્શન કરવા દેરાસરમાં ગયા હતા. ત્યાર બાદ પ્રોસેશન શેઠ મોતીચાક ભગવાનદાસની ધર્મશાળાએ પહોંચતાં પ્રમુખ સાહેબ અને બીજા ગૃહસ્થો મુનિમહારાજશ્રી અમરવિજયજી તથા બાલવિજયજીને વાંદવા પધાર્યો હતા. ત્યાં ઉપાશ્રયમાં સંજ્યાળું બાણસો એકઠાં થયાં હતાં. શરૂઆતમાં ત્યાં હાજર રહેલી બાળાઓએ બહુજ અસરકારક મંગલાચરણ ગાયું; તેથી પ્રમુખ સાહેબે પુશી યઈને બાળાઓને બક્ષીસ આપવા વિચાર બાણાઓ હો. પછી મહારાજશ્રીની અગૃતમય ઉપદેશવાણી સાંભળ્યા બાદ પ્રમુખ સાહેબ તથા બીજા હાજર રહેલા તમામ ગૃહસ્થો ધર્મશાળાના નીચેના હોલમાં આવ્યા હતા. ત્યાં સર્વેને કેશરીઆ દુધ પાઈને સારી આગતાસ્વાગતા કરવામાં આવી હતી. બાદ પાન સોપારી લઈ પ્રોસેશન ચીફ સેક્રેટરી ઝવેરી ભીખુભાઈ મુળચંદના ઘર આગળ પહોંચતાં પ્રમુખ સાહેબને હારતોરા તથા ગજરા વિગેરેથી અસાધારણ માન આપવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ કોન્ફરન્સની બોલીસ આગળ આવતાં બીજા ચીફ સેક્રેટરી છગનલાલ ગણપતદાસે પ્રમુખ સાહેબને તથા બીજા ગૃહસ્થોને હારતોરા પહેરાવી સાડા માન આપ્યું હતું. ત્યાર બાદ પ્રમુખ સાહેબની ગાડી સાસુન હોસ્પિટલની સામે આવેલા શેઠ તાપીદાસ ડાહ્યાલાઈના બંગલામાં લઈ જવામાં આવી તી, કે જ્યાં તેમના ઉત્તારાને માટે ખાસ ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી.

હેડીગેટો અને વીઝીટરોનું આગમન, મહિલા પરિષદ

આગમન તથા રીસેપ્શન કમીટીએ કરેલી

तथा हेतु कमीटीनी

તા. રર મી એ કોન્ફરન્સની બેઠક
મીએ ઉદ્દેશિતો તથા વીઝીટરો સંખ્યા
પુતામાં મુ'બઈ તરફથી દરરોજ ચાર દેનો અ
ની જરૂર પડી હતી. ઉદ્દેશિતોને આવકાર આપ
ચેરમેન, સેક્રેટરીએ અને બીજા સભાસદો રેલ
એ વોલીન્ટીયરોની ટકડીએ ગણેલી હતી કે જેઓ

ની
 મેલીનો બુદ્ધ
 વિકાસ લગે તે-
 યત લોકાણે ઠેકાણે
 મોડલી ઠેકાણે મંડપની
 મધ્યમથીજ હતાં. કપડાથી સુશો-
 કુટલક હોડી કપડાથી બુદ્ધ
 લેવાનો વિચાર. યપની ખુબી બુદ્ધ

૧૦૨

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

રેલા ઉતારાએ પહોંચાડતા હતા. ઉતારાની સગવડ બહુ સારી કરવામાં આવી હતી, તેથી કોઈપણ ડેલીગેટો કે વીજીટરોને મુશ્કેલી પડતી નહોતી. જનરલ સેક્રેટરી મી. ગુલાબચંદ્રજી ઢઢાં તથા આ. જનરલ સેક્રેટરી શેડ કુંવરજી આણંદજીને સ્ત્રીવીલ લાઇનમાં આવેલા તારીવાળાના બંગલે ઉતારે આપવામાં આવ્યો હતો. શેડ મનસુખભાઈ ભગુભાઈ, શેડ લાલભાઈ દલપતભાઈ તથા જનરલ સેક્રેટરી ઝવેરી કચ્છાણચંદ સોલાગચંદ તથા રા. બા. બાલાભાઈ મંછારામને સ્ત્રીવીલ લાઇનમાં આવેલા શેડ મોતીચંદ ભગવાનદાસના બંગલામાં ઉતારે આપવામાં આવ્યો હતો. કલકત્તાવાળા બાબુ રાજકુમારસિંહજી પ્રમુખ સાહેબને બંગલે ઉતર્યા હતા. ભોજનને માટે તેમના ઉતારાની સાથેજ અલગ સગવડ રાખવામાં આવી હતી. જે મોટાં જનરલ રસોડાં રાખવામાં આવ્યાં હતાં, જ્યાં ડેલીગેટો તથા વીજીટરોની સગવડ બળવવા માટે પૂરતો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો. બીજી કેન્ફરન્સમાં વીજીટરોને માટે જમાડવાની સગવડ થઈ નહોતી, પણ પુનામાં કોઈ વીશી નહિ હોવાથી વીજીટરોને ઘણીજ અગવડ પડશે, એ હકીકત ધ્યાનમાં લઈ પુનાના શ્રી સંઘે વીજીટરોને માટે પણ શ્રી જમાડવાની સગવડ કરી હતી.

મહિલા પરિષદને માટે મુંબઈવાળા કચ્છી શેડ મેઘજી ખેતશીના પત્ની સૌ. મીડાબાઈને પ્રમુખ તરીકે પસંદ કરવામાં આવેલા હતા. તેઓ પણ તા. ૨૧મીની સાંજે પધારતાં મહિલા પરિષદની સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખ સૌ. પાર્વતીબાઈ તથા સેક્રેટરીઓ સૌ. તારાબાઈ અને બહેન ગંગાબાઈ તથા બીજી સંખ્યાબંધ સ્ત્રીઓ સ્ટેશન ઉપર આવકાર આપવાને હાજર રહેલી હતી. તે શિવાય કેન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરીઓ શેડ છગનલાલ ગણપતદાસ તથા બીજુભાઈ મુળચંદ તેમજ અન્ય ગૃહસ્થો અને કચ્છી ગૃહસ્થો તથા વેલંટીયરો પણ હાજર રહેલા હતા. પ્રમુખને વાજતે જાજતે તેઓના માટે નક્કી કરેલા સાંગલીકરના વાડામાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા.

પ્રથમ દિવસના કાર્યમાં પ્રવેશ કરતાં પહેલાં જુદી જુદી કમીટીઓએ કેવા પ્રકારની તૈયારીઓ કરી હતી, તેપર જરા દૃષ્ટિ નાંખીશું તો તે અચુક્ત ગણાશે નહિ. કોરસ્પોન્ડન્સ કમીટીએ માત્ર એક માસના ટુંકા વખતમાં આમંત્રણપત્રિકાઓ વગેરે મોકલી તથા પત્રવ્યવહાર ચલાવી બહુ કામ કર્યું હતું. વખત બહુ થોડો હોવાથી આમંત્રણપત્રિકાની સાથેજ રજુ કરવાના વિષયો મોકલી અભિપ્રાય માગવામાં આવ્યા હતા. ટીકીટ કમીટીએ દરેક ગામવાળાને પ્રથમથીજ ટીકીટો મોકલવાનું શરૂ કર્યું હતું, પણ વખત બહુજ ટુંકો હોવાથી કેટલાક ડેલીગેટો તથા વીજીટરોએ ટીકીટો નહીં મંગાવતાં પુનામાં આવીને લેવાનો વિચાર રાખ્યો હતો; તેથી પ્રથમ દિવસની આગામી રાત્રિએ અને પ્રથમ

સાતંગી જૈન શ્વેતામ્બર કોન્કરન્સનો દેવાલ.

૧૦૩

દિવસે એટલી બધી ધમાલ થઈ હતી કે ટીકીટો વેચવાને માટે માણસોને બુદ્ધે બુદ્ધે ઠેકાણે બેસાડવામાં આવ્યા હતા, અને ટીકીટ લેનારને સરળતા થાય તે પ્રમાણે તુરતજ ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. હૈલ્થ કમીટીએ દવા વિગેરેની સગવડતા રાખી હતી, તેમજ શહેરની અંદર રહેતા સારા સારા ડાક્ટરોએ વગર ફીએ ડેલીગેટો તથા વીઝીટરોની સારસંભાળ રાખવાનું પુશીની સાથે માથે લીધું હતું. તેઓ દરરોજ દરેક ઉતારાની વીઝીટ લેતા હતા. મંડપ કમીટીનું કામ લગભગ એક માસથી શરૂ થયું હતું. ઇન્ટેલીજન્સ કમીટીએ પોતાને માટે મંડપની બાબતમાં એક તંબુ ઉભો કરાવ્યો હતો. રેલ્વે રીસેપ્શન કમીટીએ બુટી બુટી રેલ્વે કમ્પની સાથે કન્સેશન મેળવવા માટે પત્ર વ્યવહાર કર્યો હતો, પણ વખત થોડો હોવાથી માત્ર મોરબી અને ધી. જી. જે. પી. એ બે લાઇનનાંજ કન્સેશન મેળવી શકી હતી. સપ્લાઈ કમીટી નીમવામાં આવેલ નહીં હોવાથી તે કામ ભોજન કમીટીજ કરતી હતી. આથી ભોજન કમીટીને બોલે વધારે હતો, તોપણ તેણે સારો પ્રયાસ કરી દરેક જાતની સગવડ પુરી પાડી હતી. આ પ્રમાણે દરેક કમીટી પોતાનું કામ ખતથી કરતી હતી.

જેઠ શુદ્ધ ૩ શનિવારની સવારે આખું શહેર આનંદમય દેખાતું હતું. કોન્કરન્સની બેઠકનો વખત એક વાગ્યાનો રાખેલો હતો, તેથી સર્વ દેવદર્શન, પૂજા તથા ગુરૂવંદનાદિ કરી ભોજન લઈ મંડપ તરફ જતાં જવામાં આવતાં હતાં. મંડપની સન્મુખ આવતાં મંડપની શોભા અને વિશાળતા જોઈને સર્વનાં મન આદ્ભુત થતાં હતાં. મંડપને માટે રેલવે સ્ટેશનની નજીકમાં આવેલા સંગમ પુલની બાજુનું એક વિશાળ કમ્પાઉન્ડ પસંદ કરવામાં આવ્યું હતું. તેને ચારે બાજુથી બંધ કરવામાં આવ્યું હતું. ફક્ત બે મોટા દરવાજા રાખવામાં આવ્યા હતા. તેમાં એક દરવાજામાં થઈને ગાડીઓ જતી હતી, અને બીજા દરવાજેથી નીકળતી હતી; તેથી કોઈ પણ જાતનો ગોટાળો થતો નહીં. આ કમ્પાઉન્ડની અંદર વિશાળ મંડપ ઉભો કરવામાં આવ્યો હતો. હવાની આવજા સહેલાઈથી થઈ શકે તેવી રીતે ગાંધેલો હોવાથી જેઠ માસની સખત ગરમી છતાં અંદર બેસનારાઓને અસર થીલકુલ જણાતી નહોતી. મંડપ વિશાળ હોવાની સાથે પણ હતો. તેની અંદર બુદ્ધ બુદ્ધ વિભાગના ડેલીગેટોની બુદ્ધ વર્ગ પાટી તેના નામના બોટો લગાવી દેવામાં આવે એના વોર્ડમાં બેસાડવાનું વોલન્ટીયરોને બહુ જ નીતિનાં તથા ધાર્મિક વાક્યોનાં પાટીયાં લગાડેલા મધ્યમાં વસ્તાઓ તથા સાધુ મુનિ મહારાજાઓને મંજિત કરેલા બે મંચક નજરે પડતા હતા. આ ઠેકાણે,

શ્રેઠ
વિશાળ
આને મંડ
ગાડીઓની
વામાં
નક્કી
સંભળી

૨૦૪

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

જ જાતની દેખાતી હતી. મંચકની પાસે વર્તમાનપત્રના પ્રતિનિધિઓને માટે બેઠકની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. મંડપમાં દાખલ થતાં જ સન્મુખ મુખ્ય પ્લેટફોર્મ કરવામાં આવેલું હતું. તેની બંને બાજુએ સ્ત્રીઓને માટે બેઠકની ગોઠવણ કરી હતી. વચ્ચેના ભાગમાં રેશમી કપડું જડેલા કાચો, ગાદી જડેલી ખુરશીઓ તથા બેન્ટવુડ ચેર્સ ગોઠવવામાં આવી હતી. આ બેઠકના મધ્યમાં કોન્ફરન્સની રૂપાની ખુરશી પ્રમુખ સાહેબ માટે ગોઠવેલી હતી. તેની જમણી બાજુએ રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખને માટે ખુરશી ગોઠવવામાં આવી હતી, અને ડાબી બાજુએ જનરલ સુપરવાઈઝર માટે ગોઠવણ કરી હતી. તે સિવાય જીવ્ઝ ગ્રુપ્સની બેઠકો પણ રીતસર ગોઠવવામાં આવી હતી. આ વચ્ચેના ભાગના પ્લેટફોર્મ ઉપર ચઢવાને બે બાજુ કસુગાથી જડેલી નાની ત્રીડીઓ કરવામાં આવી હતી. પ્રમુખ સાહેબની આગળ ઝીક ભરેલા કપડાથી આચ્છાદન કરેલું દેખાત હતું, તેમજ ભૂમિ ઉપર સુશોભિત ગાદીયા પાથરવામાં આવ્યા હતા.

તમામ સ્તંભો જાતજાતના રંગીન કપડાંથી શણગારમાં આવ્યા હતા. મંડપની અંદર હુમરો, હાંડી, ક્રીટસન લાઈટ, કાગળના પુલોના દ્વાર તથા વાવટાની એવી સરસ ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી કે તેની ભવ્યતામાં આર વધારો થતો હતો, અને પ્રેક્ષકોનાં મન ઉલ્લસિત થતાં હતાં.

મંડપના મુખ્ય દ્વારથી આમે આવેલા પ્લેટફોર્મ સુધીના રસ્તાને સુંદર અને સુશોભિત ગાદીયાથી આચ્છાદિત કરી લીધો હતો.

મંડપની બહાર બુદ્ધી ભુદ્ધી જગ્યાએ કુલગાડો ગોઠવી તથા કુલગાડોનાં કુંડાં મૂકીને એવો સરસ દેખાવ કરેલો હતો કે જાણે હાંખા વખતથી તૈયાર કરેલો બગીચો હોયતો ! ઝાડ પાનોને તાબડ રાખવાને માટે એક કામચલાઉ પાણીનો કુવારો પણ ગોઠવવામાં આવ્યો હતો. મંડપની બાજુમાં પ્રમુખ, જનરલ સેક્રેટરીઓ, ચીફ સેક્રેટરીઓ, ટીકીટ કમીટી, ઇન્ટેલીજન્સ કમીટી, પોસ્ટ તથા તાર ગોદીસ વિગેરેને માટે બુઢા બુઢા તંબુઓ નાખવામાં આવેલ હતા. દ્વદેશી ટેબીઓ, કૈવલધર્મનાં પુસ્તકો, આકાફી અને પાન સોપારી વિગેરેને માટે બુઢાબુઢા સ્ટોલો તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. મંડપની બહાર એક ભાગમાં તંબુ નાંખીને ડંડ પાણીનો નોટો જલ્દી રાખવા આવ્યા હતા; જ્યાં હજારો માણસો ગરમીથી કૃત્વજ થયેલી તૃપ્તિને શાંત પમાડતા હતા.

કોન્ફરન્સના કામને પાર પાડવામાં પુનાની પોલીસે સારી મદદ આપી હતી, અને મંડપમાં હાજર રહી શાંતિ જાળવવાને સારો શ્રમ લીધો હતો. ચારે બાજુ ગાદીઓની ધમાલ, લોકોની ગીરદી અને આજ્ઞાપર સૂચનોના નાપ એ તરતમની દં-

સાતમી જૈન સ્વેતાન્ધર કોન્ફરન્સનો હેવાલ.

૧૦૫

રકાર નહીં કરતાં પોલીસ અમલદારો ઘોડાની પીઠપર ને પીઠપર આમ તેમ દોડતા રહ્યા હતા. કોન્ફરન્સના પ્રતિનિધિઓ અને પ્રેક્ષકો તરફ સભ્ય વર્તણુક ચલાવીને તંબા તમામ પ્રકારનો બંદોબસ્ત બાળવીને કોન્ફરન્સનું કાર્ય ક્ષેત્રમંદ કરવા માટે જે સમયસૂચકતા વાપરી હતી તેને માટે તેઓ ખરેખર ધન્યવાદને પાત્ર છે. આવી જ રીતે વોલન્ટીયરોએ પણ અછી સેવા બજાવી હતી. આ કોન્ફરન્સમાં બુદ્ધેબુદ્ધે સ્થળેથી આવેલા લગભગ ૧૩૦૦ ટેલીગટો, ૨૫૦૦ વીઝીટરો અને ૮૦૦ બાનુઓએ હાજરી આપી હતી.

પ્રથમ દિવસ. જેઠ શુદ્ધિ ૩ શનિવાર. તા. ૨૨ મી મે ૧૯૦૬.

જેઠકનો ટાઇમ થતાં શેઠ મનસુખભાઈ, શેઠ લાલભાઈ તથા મી. ગુલાબચંદળ ઠક્કા આવી પહોંચતાં તેમને પુશાલીના પોકાર સાથે વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ પ્રસુખની પધરામણી થતાં આખા મંડપમાં માણસોએ ઉભા થઈ હુરરેના અવાજોથી તેમને વધાવી લીધા હતા. શરૂઆતમાં બાળકો તથા બાળાઓએ મંગળાચરણનાં ગાયનો ગાયાં હતાં. બાદ મી. મકનલ બુઢાભાઈએ બહારગામના કેટલાક ગૃહસ્થો તરફથી કોન્ફરન્સ તરફ દીવસોલ ધરાવનારા તથા તેની ક્ષેત્ર ઈચ્છવાના આવેલા તારો વાંચી બતાવ્યા હતા. ત્યારબાદ ચીફ સેક્રેટરી શેઠ જગનલાલ ગણપતદાસે આમંત્રણપત્રિકા વાંચી સંભળાવી હતી, અને રીસેપ્શન કમીટીના ચેરમેન શેઠ શીવદાનજી પ્રેમાજી ગોટીવાળાનું ભાષણ મી. અમરચંદ પી. પરમારે વાંચી સંભળાવ્યું હતું, તે ખાસ બુદ્ધં છપાયેલ છે.

બાદ પુનાવાળા શેઠ મોતીચંદ લગવાનદાસે જ્વાલીયરવાળા શેઠ નથમલજી ગુલેચ્છાને પ્રસુખપદ આપવાની દરખાસ્ત કરી હતી, તેને જોવાલાવાળા શેઠ દામોદર બાપુશાએ ટેકો આપતાં તથા તેદહારાવાળા ઝોનરરી માણસ્ટ્રેટ શેઠ હરખચંદ ગુલાબચંદ તથા પુનાવાળા શેઠ ગગલભાઈ હાથીભાઈએ અનુમોદન આપતાં તાળીઓના અવાજ વચ્ચે શેઠ નથમલજી ગુલેચ્છાએ પ્રસુખપદ સ્વીકાર્યું હતું.

પ્રસુખ સાહેબનું ભાષણ તેમના પુત્ર બાગમલજીએ વક્તાના મંચક ઉપર આવી બુલંદ અવાજે વાંચ્યું હતું, તે પણ બુદ્ધં છપાયેલ છે. બાદ સખજેકટ કમીટીની નીમણુક કરવા માટે ભાવનગરવાળા શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ દરખાસ્ત મૂકી હતી, તેને પુનાવાળા શેઠ હીરાચંદ ધનજીએ ટેકો આપ્યો હતો, તથા શેઠ વીરચંદ કૃષ્ણજીએ અનુમોદન આપ્યું હતું. તે દરખાસ્તમાં જણાયા મુજબ લગભગ ૩૦૦ ગૃહસ્થોને સખજેકટ કમીટીમાં ભાગ લેવાને આમંત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું. સખજેકટ કમીટી મળવાનો વખત રાતના આઠ વાગ્યાને નક્કી કર્યો બાદ સુંબઈની શ્રી મંગળગાયન સમાજનું ઉઠતી વખતનું ગાયન સાંભળી પહેલા દિવસની બેઠક વિસર્જન કરવામાં આવી હતી.

૧૦૬

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

ખીજો દિવસ. જેઠ શુદ્ધ ૪. રવિવાર તા. ૨૩મી મે. ૧૯૦૯.

કોન્ફરન્સની ખીજ દિવસની બેઠકનો ટાઇમ અગીયાર વાગ્યાનો રાજવામાં આવ્યો હતો; પરંતુ પ્રમુખ સાહેબ એક કલાક મોડા આવવાથી કામની શરૂઆત બરાબર બાર વાગે થઈ હતી. હંમેશના રીવાજ મુજબ સ્વાગત કરીટીના પ્રમુખ તથા જનરલ સેક્રેટરીઓ મંડપમાં આવતાં હુરરેના અવાજથી તેઓને વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા. પ્રમુખ સાહેબ પધારતાં તેઓને પણ તેટલીજ ખુશાલીથી વધાવીને જયઘોષના નાદથી મંડપને ગજવી મૂક્યો હતો. આજની બેઠકમાં પુનાની એગ્રીકલ્ચરલ કોલેજના પ્રીન્સીપાલ, આ. પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ અને પુનાના કલેક્ટરે હાજરી આપી હતી. પ્રમુખે ખુરશી લીધા બાદ કોન્ફરન્સના કાર્યની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. પ્રારંભમાં બાળકો તથા બાળાઓએ બુદ્ધાં બુદ્ધાં ગાયનો ગાયાં હતાં. ત્યારબાદ મી. મદનજી બુઠાલાઈએ આગળના દિવસે વાંચેલા તાર ઉપરાંત નવા દીલસોજી ધરાવનારા તથા ફતેહ ઈચ્છવાના આવેલા તારો વાંચી બતાવ્યા હતા.

બાદ પ્રમુખ તરફથી તેમના પુત્ર બાગમલજીએ નીચેના ચાર ઠરાવો બુલંદ અવાજે પ્રતિનિધિઓ તથા વીઝીટરો સમક્ષ રજુ કર્યા હતા, જે સર્વોનુમતે પસાર થયા હતા.

ઠરાવ ૧ લો.

જે મહાન્ બ્રિટિશ સામ્રાજ્યની શીતળ છાયા નીચે આપણે પોતાનો ધર્મ શાંતિ અને સમાધાનીથી પાળી શકીએ છીએ, તે સામ્રાજ્યના શહેનશાહ નામદાર સાતમા એડવર્ડ અને શહેનશાહબાનુ અલેક્ઝાંડ્રાનું રાજ્ય વિજયવંત વર્તીએવું આ કોન્ફરન્સ અંતઃકરણપૂર્વક ઈચ્છે છે. નામદાર મહારાણી વિક્ટોરિયાએ સને ૧૮૫૮ નો મેંઝાચાટી ભારતની પ્રજાને આપીને મહદુપકાર કર્યો હતો, એજ ઠરાવને પચાસ વર્ષ થતાં તેની ગોડડન બ્યુબીલીના પ્રસંગે નામદાર શહેનશાહ સાતમા એડવર્ડ ખીજે ઠંઢેરો પ્રસિદ્ધ કરી એ ઠંઢેરાને કાયમ માન્યો છે, તથા હાલમાં ભારતની પ્રજાને કેટલાએક નવા હુકો આપવામાં આવ્યા છે, એ જોઈને અમારી આખી જૈન કોમ અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માને છે.

આ ઠરાવ નામદાર વાઈસરોય તરફ તારદ્વારા મોકલાવેલો.

ઠરાવ ૨ જો.

ધી જૈન એસોસિએશન ઍન્ડ ઈન્ડિયાના પ્રમુખ, મુંબઈમાં મળેલી આપણી ખીજ કોન્ફરન્સની સ્વાગત કરીટીના ચેરમેન, કોન્ફરન્સના માજી રેસિડન્ટ જનરલ સેક્રેટરી, તથા પાટણમાં મળેલી ચોથી કોન્ફરન્સના અધ્યક્ષ તેમજ શ્રી બનારસ યશોવિજયજી જૈન પાઠશાળા આદિ સંસ્થાઓના સ્થાપક અને ઉત્તેજક

સાતગી જૈન શ્રવેતાળર કોન્કરન્સનો હેવાવ.

૧૮૭

મરહમ માનવતા શેડ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઇ., જે. પી. જે. પોતાના તેમજ અન્ય કોમોના સાર્વજનિક હિતાર્થે તેમાં વિશેષ કરીને કેળવણીના ઉત્તેજનાર્થે તન, મન અને ધનથી ઘણું પરિશ્રમ લેતા હતા, જે પોતાની વેપાર સંબંધી હોંશીયારીને લીધે સાધારણ સ્થિતિમાંથી લક્ષ્યાધિપતિ થવા પામ્યા હતા, જે સ્વધર્મ પ્રત્યે તીવ્ર લાગણીવાળા હતા, અને જે આ કોન્કરન્સના એક સ્તંભરૂપ હતા, તે નરના દિવંગત થવાથી આપણી કોમને થએલી નહિ પૂરાય તેવી ખોટની નોંધ આ કોન્કરન્સ અતિશય ખેદ સાથે લે છે.

આપણી કોન્કરન્સના જનરલ સેક્રેટરી, શેડ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના દૂરથી તથા અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કૌન્સિલના મેંબર શેડ ચિમનલાલ નગીનદાસ જેઓ સ્વધર્મને લગતા દરેક કામમાં બાહોશીથી લાગ લેતા હતા અને જેઓ કેળવણીના તેમજ ઉદાર હતા, તેમના નાની વયે થયેલ અકાળ અને ખેદજનક મૃત્યુની નોંધ આ કોન્કરન્સ દિલગીરી સાથે લે છે.

આ ડરાવના ખગર જાને ગૃહસ્થોના સંબંધીઓ તરફ ગુદા ગુદા વિલાગથી મોકલવા.

ડરાવ ૩ જે.

મુંબઈ ઇલાકાના આપણા લોકપ્રિય નામદાર ગવર્નરસાહેબ સર જર્જ સિન્ડેમ કલાર્કના પત્ની તેમજ પ્રિય પુત્રીના મરણ માટે આ સમસ્ત ભારતવર્ષીય જૈન શ્રવેતાળર કોન્કરન્સ પોતાની દિલગીરી જાહેર કરે છે, તથા તે નામદારને પોતાના હોદ્દા દરમ્યાન બે વખત જે અસહ્ય દુઃખ આવી પડ્યું છે તેમાં ખરા અતઃકરણથી લાગ લે છે, અને મરનાર લેડી કલાર્ક અને મિસ કલાર્કના આત્માને શાંતિ મળે એવું ઇચ્છે છે.

(આ ડરાવ નામદાર ગવર્નર સાહેબ તરફ મોકલી આપવો.)

ડરાવ ૪ થો.

આપણી ગઈ છઠ્ઠી કોન્કરન્સ વખતે થયેલા ડરાવ ક્યાનમાં લઈ આપણી જૈન યૈન્યુએટ્સ એસોસીએશને આપણા નામદાર લોકપ્રિય ગવર્નર સાહેબ સર સીડનેહેમ કલાર્કને વધારાની ધારાસભામાં આપણા તરફથી ખાસ ની એક મેળવવા જે અરજી કરી હતી તેનો તે નામદારને આપણને આપ્યો છે, તે માટે તે નામદારનો તેમજ મુંબઈ રજીસ્ટ્રાર સમસ્ત જૈનકોમ આભાર માને છે, અને તે ડરાવને તે માટે પૂર્ણ આશ્વા રાખે છે.

મુંબઈના આપણા લોકપ્રિય નામદાર ગવર્નરસાહેબ સર

કે-
જી પર્વોત્ત
તથા અ-

૬૦૮

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

આપણી જૈન એન્યુએટ્સ એસોશીએશનની અરજીને માન આપીને આપણા પવિત્ર પર્યુષણના આઠ દિવસો તથા આપણા કાર્તિકી અને ચૈત્રી પૂર્ણિમાના બે તહેવારોના દિવસોને જૈન કોમના બહાર તહેવારો તરીકે બહાર કઢાવે છે, તે માટે તે નામદારનો શ્રી સકલ ભારતવર્ષના જૈન (ચેતાંગર) પ્રતિનિધિઓની આ કોન્ફરન્સ અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે, અને વિશેષમાં ઈચ્છે છે કે ઉપર જણાવેલા તહેવારોમાંથી કાર્તિકી અને ચૈત્રી પૂર્ણિમાના તહેવારો, શ્રી મહાવીરસ્વામીનો જન્મદિવસ તથા સંવત્સરી ખાસ બેંક હોલીડેઝ તરીકે બહાર કરવા નામદાર મુખ્ય સરકાર કૃપા કરશે.

(આ ડરાવ નામદાર ગવર્નરસાહેબ ઉપર મોકલી આપવો.)

કરાવ 'પ' મો.

(કેળવણી)

જૈન કોમમાં વ્યવહારિક, ધાર્મિક, ઔદ્યોગિક અને સ્ત્રીકેળવણી વૃદ્ધિ પામે તે માટે:-

- (૧) દરેક જૈન ગૃહસ્થે પોતાના પુત્ર તથા પુત્રીને પ્રાથમિક વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેળવણી ફરજિયાત આપવા ગોઠવણ કરવી.
- (૨) ઉપરની આરે પ્રકારની કેળવણીનાં સાધનો જેવાં કે ગોર્ડીંગ, રોકોલર-શિષો, લેકચરશિષો, ઔદ્યોગિક શારીરિક અને ધાર્મિક સાજાઓ, પુસ્તકાલયો તથા ફ્રી રીડીંગ રૂમો મેળવી આપવાની ગોઠવણ કરવી.
- (૩) એક સારી રકમ ખર્ચીને જૈનધર્મની વાંચનમાળા જલદી તૈયાર કરાવવી.
- (૪) માગધી લાપા સંહિતાઈથી શીખાય તેવી ટેકસ્ટ બુકો તથા રાખ્દકોશ તૈયાર કરવાનાં તેમજ માગધી લાપા યુનિવર્સિટીમાં બીજી લાપા તરીકે ટાંખલ કરાવવાનાં પ્રયાસ કરવો.
- (૫) યુનિવર્સિટીમાં ટાંખલ થએલા જૈન સાહિત્યનો અભ્યાસ આપણા તેમજ અન્ય કોમના વિદ્યાર્થીઓ ખાસ કરે તે માટે રોકોલરશિષો ખોલવી.
- (૬) કેટલીક કોલેજ પુનામાં હોવાથી ખાસ કરીને પુનામાં જૈન ગોર્ડીંગ ખોલવા માટે વ્યવહાર પગલાં ભરવાં.
- (૭) કેળવણી તાંબેથી દરેક કામ શીઘ્ર બળતરી શકાય તે માટે નીચે જણાવેલા સદગૃહસ્થોનું એક જનશ્રવેતાંગર એન્યુકેશનલ બોર્ડ પોતાની વધારા થયેલ કરવાની સત્તા સાથે નીમ્યું છે. તેની ઓપીસ મુખ્યમાં રહેશે.

કર્મીટીના સલાસદો.

શેઠ અનરચંદ્ર ઘેલાલાઇ.

શેઠ મોતીચંદ ગીરધરલાલ કાપરીયા.

„ મનસુખલાલ કીરતચંદ મહેતા. „ ગોવિંદજી મુળજી મેપાણી.

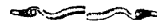
સાતમી જૈન યવેતાન્યર કાન્દરસનો હવાલો.

૧૦૯

શેઠ લખમશી હીરજી મૈસરી.	શેઠ હેમચંદ અમરચંદ.
" માણિકલાલ ઘેલાભાઈ.	પંડિત કૃતેહચંદ કપુરચંદ લાલન.
" સાકરચંદ માણિકચંદ ઘડીઆલી.	શેઠ મણીલાલ નથુભાઈ દોશી.
" મોહનલાલ ચુનીલાલ દલાલ.	" કેશવલાલ અમથાશા.
" કેશવલાલ પ્રેમચંદ.	" કુંવરજી આણંદજી.
" વેણીચંદ સુરચંદ.	" અનુપચંદ મલુકચંદ.
" મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈ.	" પદમશી ડાકરશી.
" શિવજી દેવશી.	" મોહનલાલ પુનંભાઈ.
૭. ત્રીભોવનદાસ લહેરચંદ.	" ટોકરશી નેણશી.
શેઠ દામોદર બાપુશા.	" ઉમેદચંદ દોલતચંદ બરોડીયા.
" મનનલાલ ચુનીલાલ વૈંઘ.	" શુલાબચંદ દેવચંદ.

આ ડરાવ મી. લખમશી હીરજી મૈસરી. બી. એ. એલએલ. બી. એ બહુ અસરકારક ભારેણ સાથે રજુ કર્યો હતો. તેને મી. મણીલાલ નથુભાઈ દોશી બી. એ. એ ટેકો આપ્યો હતો. અને વકીલ કેશવલાલ અમથાશા. બી. એ. એલએલ. બી. લાલભાઈ કડ્યાણચંદ ઝવેરી, ડાહ્યાભાઈ ચુનીલાલ, બાલાભાઈ જમનાદાસ ના-ભાવટી, નારણજી અમરશી, સાકરચંદ માણિકચંદ ઘડીઆલી તથા કૃતેચંદ કપુરચંદ લાલને અનુમોદન આપ્યું હતું. આ વિષય માટે ખાસ તૈયાર થઈને આવેલ મી. કાશીરામ પ્રાગજી ઉપાધ્યાયે તે બાબત પર ભાષણ કર્યું હતું. અને એક લઘુ વચ-ના બાબુલાલ મોતીચંદ લગવાનદાસે નાનું પણ અસરકારક લખાણ વાંચી આનંદ ઉપજાવ્યો હતો.

આ ડરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

ભારખાદ હાનિકારક રીતરિવાજને અટકાવવા સંગ્રામી ડરાવ મી. અમરચંદ બી. પરમારે નીચે પ્રમાણે રજુ કર્યો હતો, તેને શિવજીભાઈ દેવશીએ ટેકો આપ્યો હતો, અને ત્રીભુવનદાસ જાદવજી, લાલચંદ દેવચંદ, લાહેરજીભાઈ ચુનીલાલ અને મણીલાલ રતનચંદે અનુમોદન આપ્યું હતું.

ડરાવ ૬ ફો.

(હાનિકારક રીતરિવાજો).

કન્યાવિક્રય, બાળલગ્ન, કન્નેડાં, વૃદ્ધવિવાહ, ચોકપત્નીની હયાતીમાં બીજી ક-રવી, મૃત્યુ વખતે રડવું-કુટવું, મૃત્યુ પાછળ જમણવાર, જૈનધર્મ વિરુદ્ધ પર્યોત્ત પાલન કરવું વિગેરે આપણામાં ઘર કરી બેઠેલા કેટલાક હુષ્ટ રીતરિવાજો તથા અ-

૧૧૦

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

નાચારો છે, તે સત્વર દૂર રાખવા માટે આ કોન્કરન્સ દરેક બંધુનું ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે, અને તે પ્રમાણે વર્તનારા તરફ બહુજ ચિકીત્સાની લાગણીથી જુએ છે, અને જેઓ તે બંધ કરે છે તેમને ખરા અંતઃકરણથી ધન્યવાદ આપે છે.

ઉપરના વિષય ઉપર જોડનારા વક્તાઓએ જુદા જુદા હાનિકારક રિવાજ ઉપર જોડી મંડપમાં હાજર રહેલાઓનાં મનપર સારી અસર કરી હતી. આ દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી. ત્યાર બાદ બીજા દિવસનું કામ પૂર્ણ થયું હતું. રાત્રે નવ વાગેને સુષ્કોટ્ટ કમીટી મળી હતી, અને બાકીના કરાવો મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા.

ત્રીજો દિવસ.

જેઃ શુદ્ધિ પ સોમવાર. તા. ૨૪ મી મે સને ૧૯૦૯

કોન્કરન્સની ત્રીજા દિવસની એક હમેશના વળતે મળી હતી. હમેશના રીવાજ મુજબ પ્રમુખ વગેરેને હર્ષના અવાજથી વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા.

શરૂઆતમાં મુંબઈની શ્રી જૈન મંજળસમાજના બાળકોએ મંજલાચરણ કર્યા બાદ મી. મકનજી જુડાભાઈએ નવા આવેલા તારો વાંચી સંભળાવ્યા હતા, ત્યારબાદ નીચે જણાવેલા કરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

કરાવ ૭ મો.

(જૈન ચેત્યો, પુસ્તકો તેમજ શિલાલેખોનો ઉદ્ધાર.)

જૈન શાસનના મુખ્ય આધારરૂપ મંદિરો, અથવા તેમજ પ્રાચીનતાદર્શક શિલાલેખો આદિનું સંરક્ષણ તથા ઉદ્ધાર થવા માટે—

(૧) કોન્કરન્સ તરફથી યથાપિ પ્રાચીન પુસ્તકોદ્ધાર તથા જીર્ણોદ્ધારનું કામ કેટલોક સ્થળે ચાલી રહ્યું છે, પણ કાર્યની વિશાળતા જોતાં તે બહુજ ઓછું છે, માટે મોટા દ્રવ્યસંગ્રહવાળા તથા મોટી આવકવાળા મંદિરોમાંથી તેમજ શ્રીમંત વર્ગના ગૃહસ્થોના ઐદાર્યથી પ્રાચીન મંદિરોનો ઉદ્ધાર કરાવવો,

(૨) તેવીજ રીતે મોટા દ્રવ્યસંગ્રહવાળા તથા મોટી આવકવાળા જ્ઞાનભંડારોમાંથી અને શ્રીમંત વર્ગના ઐદાર્યથી જુદાજુદા પુસ્તકભંડારોના અમૂલ્ય ગ્રંથોને ભોંય તળીયાની દૂષિત હવામાંથી બહાર કાઢી સંરક્ષિત જગ્યાએ જોડવી જરૂર જણાય તેની નકલો કરાવી અને છપાવી તેઓની એક માહાનજન લાયકેરી જોડવી,

(૩) અને જૈન શાસનની પ્રાચીનતા તેમજ ઇતિહાસ દર્શાવનારા શિલાલે-

સાતમી જૈન સ્વેતાન્તર કોન્ફરન્સનો હેવાલ.

૧૧૧

ખોનો શોધ, સંગ્રહ તથા રક્ષણ કરવા આ કોન્ફરન્સ આવશ્યકતા ધારે છે, તેથી તે માટે વ્યવહાર પગલાં ભરવા સારૂ નીચે લખેલ ગૃહસ્થોની ઐતિહાસિક કમીટી નીમે છે.

કમીટીના ગૃહસ્થોનાં નામો.

શેઠ દોલતચંદ પુરૂષોત્તમ ગરોડીઆ બી. એ. શેઠ મગનલાલ ચુનીલાલ વૈદ

” માણિકલાલ ઘેલાભાઈ

” કેશવલાલ પ્રેમચંદ.

” દામોદર બાપુશા.

” મનસુખભાઈ રવજી મહેતા

આ કામમાં દરેક જણે મદદ આપવી, અને જ્યાંજ્યાં લાગરો તથા શિલાલેખો હોય તે જોવા માટે તેમજ તેની નોંધ ઉતારા વિગેરે કરવા દેવા માટે આ કોન્ફરન્સ દરેક બાંધુને ખાસ ભલામણ તથા આગ્રહ કરે છે.

આ ઠરાવને માટે મી. દોલતચંદ પુરૂષોત્તમ ગરોડીઆ બી. એ. એ દરખાસ્ત કરી હતી, તેને શેઠ માણિકલાલ ઘેલાભાઈએ ટેકો આપ્યો હતો, અને મી. અમરચંદ પી. પરમારે અનુમોદન આપ્યું હતું. ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

ઠરાવ ૮ મો.

(તીર્થ સંરક્ષણ).

હાલ આપણાં મોટાં પવિત્ર તીર્થો જેવાં કે સમેતશિખરજી અને અંતરીક્ષજીના સંબંધમાં જે ખેદજનક બનાવો બન્યા છે અને અડચણો થઈ છે, તેમજ તે અગાઉ આપણાં બીજાં તીર્થો જેવાં કે શત્રુંજય, મક્ષીજી વિગેરે માટે પણ આપણે મોટા ખર્ચોમાં ઉતરવું પડ્યું હતું, તે દરેક બીના ધ્યાનમાં લેતાં આ કોન્ફરન્સ એક ‘સમસ્ત ભારતવર્ષીય તીર્થસંરક્ષણ કમીટી’ સ્થાપન નીમવાની આવશ્યકતા ધારે છે અને તે માટે નીચેના સદ્ગૃહસ્થોની એક કમીટી નીમે છે કે જેઓ આપણા સઘળાં તીર્થો, મંદિરો, પુસ્તકભંડારો, જુના શિલાલેખો વિગેરે સ્થળો જે આપણાં છે, તેનું બરાબર સંરક્ષણ કરવા માટે પુરતો પ્રયત્ન કરે. તથા જરૂર પડે ત્યારે નામદાર બ્રિટીશ સરકાર, રાજ્ય રજવાડાઓ તથા આપણા નીમેલા વહીવટદારો વિગેરે સાથે પત્રવ્યવહાર ચલાવે અને સ્થાનિક શ્રીસંઘની તેમજ જરૂર પડે તે વખતે સમસ્ત ભારતવર્ષીય જૈનસમુદાયની સહાયતા પણ મેળવે એટલે કે તીર્થસંરક્ષણ માટે દરેક પ્રકારનાં પગલાં ભરે.

(કમીટીનાં નામોનું લિસ્ટ અહીં આપવામાં આવ્યું નથી.)

આ ઠરાવ પ્રમુખ તરફથી રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, અને સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

ઠરાવ ૯ મો.

(ઐક્ય.)

આપણી સામાજિક, ધાર્મિક તેમજ ઔદ્યોગિક અવનતિનું મુખ્ય કારણ આપ-

૧૧૨

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

હો પરસ્પરનો કુસંપ છે, માટે પોતપોતામાં સંપત્તિ વૃદ્ધિ થાય તેવો પ્રયત્ન કરવા આ કેન્દ્રરન્સ આશ્રદ્યપૂર્વક લલામણુ કરે છે, અને અરસપરસના ટંટાઓનો નીવેડો લવાદ મારફતે કરવા આ કેન્દ્રરન્સ એક લવાદ કમીટી નીમવાની જરૂર ધારી મોટા શહેરોના અગ્રેસરો અને ગુરુગુરુ પ્રાવીન્શીયલ સેક્રેટરીઓ મારફત એવી લવાદ કમીટીઓ જરૂરી પ્રસંગે નીમવા લલામણુ કરે છે.

આ હરાવ પણ પ્રમુખ તરફથી રચુ કરવામાં આવ્યો હતો, ને સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

હરાવ ૧૦ મો.

(જૈનળાંબુઓને સહાય આપવા બાબત.)

અશક્ત, નિરૂપત્તિ તેમજ મંદસ્થિતિમાં આવી પડેલા જૈનળાંબુઓ તેમજ નિરાશ્રિત વિધવાઓ અને બાળકોની સ્થિતિ સુધારી, તેમને નિર્વાહનાં સાધનો મેળવી આપવાં, તેમજ બાળાશ્રમ, અનાથાશ્રમ, પુનામાં આવેલા કર્વે વિધવાશ્રમના જે વું જૈનધર્મની શૈલીને અનુસરતું વિધવાશ્રમ વગેરે સંસ્થાઓ સ્થાપવા, અને તેમને દ્રવ્યની હરેક પ્રકારે મદદ આપવા દરેક શ્રીમંત જૈનળાંબુવને આ કેન્દ્રરન્સ બાંધવિનંતિ કરે છે, અને દરેક સ્થળે તે માટે વ્યવહાર પગલાં ભરવા માટે બાસ આગ્રહ કરે છે.

આ દરખાસ્ત શેડ ટોકરશી નેણુશીએ રચુ કરી હતી, તેને મી. ચુનીલાલ નારણલાલ કાનુનીએ ટેકો આપ્યો હતો, અને મી. મૂળચંદ આશારામે અનુમોદન આપતાં સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

હરાવ ૧૧ મો.

(સોળ સંસ્કારો.)

આપણામાં લગાદિ સોળ સંસ્કારો હોવા છતાં આપણા પવિત્ર ધર્મવિરૂદ્ધ જે જે સંસ્કારો આપણે આદરીએ છીએ, અને આપણી ધાર્મિક વૃત્તિને દોષિત કરી રહ્યા છીએ, તેમજ લગ્ન જેવા પતિપત્નીની પવિત્ર ગાંઠ બાંધતી વખતે પણ તે સંસ્કારોને વિસારી મૂકીએ છીએ, તેને માટે આ કેન્દ્રરન્સ પોતાનો અલ્પ જોદ જાહેર કરે છે, અને દરેક કુટુંબમાં આપણા સંસ્કારો પ્રચલિત કરવા માટે બાસ આગ્રહ કરે છે. જે જે બાંબુઓ પોતાના સંસ્કારો ધાર્મિક રીતિ સુજબ કરીને પોતાનો વ્યવહાર ચલાવી રહ્યા છે, અને ચલાવવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે, તેમને આ કેન્દ્રરન્સ અંતઃકરણ પૂર્વક ધન્યવાદ આપે છે. આ કામમાં જેઓ નડતર કરે છે તેમની તરફ આ કેન્દ્રરન્સ ખેદની નજરથી જુએ છે.

આ હરાવ પ્રમુખ તરફથી રચુ કરવામાં આવ્યો હતો, અને સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

સાતમી જૈન સંવત્સર કોન્દરનસનો હવાસ.

૧૧૩

કરાવ ૧૨ મો.

(જીવદયા.)

જૈન ધર્મનું એક મહાન વાક્ય “અહિંસા પરમો ધર્મઃ” સાર્થક કરવા માટે

[૧] પ્રાણીઓની હિંસાથી ઉત્પન્ન થતી વસ્તુઓ નહિ વાપરવા,

[૨] યથાશક્તિ હિંસક કાર્યો અટકાવવા,

[૩] પ્રાણીઓ ઉપર ગુજરતું ઘાતછીપણું અટકાવવા,

[૪] ધર્મને નામે થતો પશુવધ બંધ કરાવવા,

[૫] પાંજરાપોળ જેવી સંસ્થાઓને ઉત્તેજન આપી સુધારવા અને

[૬] મોટા દ્રવ્ય સંગ્રહવાળી તથા મોટી આવકવાળી પાંજરાપોળોના ફૂંડ-
માંથી નાની અને નહિ નબી શકે તેવી પાંજરાપોળોને મદદ અપાવવા માટે તે
કામના દરેક કાર્યવાહુકને આ કોન્દરનસ આગ્રહ કરે છે.

આ સંગ્રહમાં પોતાના રાજ્યમાં થતો પ્રાણીવધ અટકાવવો ઘણા રાજકર્તાઓએ ચાલુ રાખ્યો છે; તેથી તેઓ સાહિબનો તથા ચાલુ વર્ષમાં નવા કરાવ કરનારા સરવળ કોઠારીઆ, છેડાઉદેપુર, વરસોડા, સુથલીઆ, જસદણ, કચ્છ લાયજા, વાંસદા, દીનાપુર, લીંબડી વિગેરેના નામદાર મહારાજાઓનો આ કોન્દરનસ આભાર માને છે.

તેમજ માંસાહારી પ્રજામાં હિંસા પ્રતિબંધ કરવા સંગ્રાધી ભાષણ આપનાર ઉપદેશકો નીમવાની પણ જરૂર ધારે છે.

આ દરખાસ્ત પાંડિત ફતેહચંદ કપુરચંદ લાલન તરફથી રજુ કરવામાં આવી હતી, તેને કોન્દરનસના પાંજરાપોળ ઇન્સ્પેક્ટર મી. મોતીચંદ કુરજી ઝવેરી વેટરનરી સર્જન ટેકો આપ્યો હતો, અને મી. દોલતચંદ પુરૂષોત્તમ બરોડીઆએ અનુમોદન આપ્યા બાદ સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

કરાવ ૧૩ મો.

(જૈન ઐક્ય)

આપણી વ્યવહારિક ઉન્નતિ અર્થે અને જૈન ધર્મોદ્ધાર ફૂંડો તેમજ વિધવાઓ વિગેરેના નિર્વાહની રકમો યોગ્ય સંરક્ષણમાં રહી, તે રકમ યોગ્ય રીતે વૃદ્ધિ પામે તે માટે જૈન આગેવાનો તથા બાહ્ય નરોની સંપૂર્ણ દેખરેખ નીચે ચાલતી એક જૈન ઐક્ય સ્થાપન કરવાને આ કોન્દરનસ આગ્રહ કરે છે, અને તેને સત્વર વ્યવહારૂ રૂપમાં મૂકવા માટે મોટા મોટા શહેરોના ધનાઢ્યોનું આ કોન્દરનસ ખાસ ધ્યાન ઐક્ય છે.

૬૨૪

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

આ દરખાસ્ત ગુલાબચંદજી દ્વારા એમ. એ. એ અસરકારક ભાષણ સાથે રજુ કરી હતી, તેને શેઠ બાગમલજી ગુલેચ્છાએ ટેકો આપ્યો હતો, અને ઝવેરી ગુલાબચંદ દેવચંદ તથા લલુભાઈ કરમચંદ દલાલે અનુમોદન આપ્યા બાદ સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

કરાવ ૧૪ મો.

(સ્વદેશી)

સ્વદેશ અને સ્વકોમની ઉન્નતિ તથા આબાદી સંબંધી.

આપણા સમસ્ત હિંદદેશ બીજા દેશો કરતાં લાંબો વખત થયાં ઉદ્યોગ, હુન્નરાદિ સાદસ તેમજ કળાકૌશલ્યતામાં પછાત પડતો જાય છે, અને તેમ થવાથી કં. ગ્રાણ સ્થિતિને પામતો જાય છે, એટલુંજ નહીં પણ આપણી કોમનો મોટો ભાગ પણ ધંધા વગર ગરીબાઈમાં આવી પડ્યો છે; તેથી આપણા દેશની તેમજ આપણી પોતાની ગયેલી બહોળલાલી ફરીથી પ્રાપ્ત કરવા માટે

૧. જે જે વ્યાપારો અને ઉદ્યોગ હુન્નરાદિ પ્રાચીન સમયમાં આપણા દેશમાં આલતા હતા તેનો પુનરુદ્ધાર કરવા,

૨. જે બીજા દેશો વ્યાપાર હુન્નરાદિમાં સ્પર્ધામાં ઉતરી આપણી આગળ વધ્યા છે, તેનું મૂળ શોધી કાઢી તેમના કરતાં ઉત્તમ વસ્તુઓ આપણા દેશમાં બનાવવા,

૩. આપણા દેશમાં હૈયાત રહેલા ઉદ્યોગ હુન્નરો હોય તેને પુરતું ઉત્તેજન આપવા,

૪. ખાસ કરી આપણા દેશમાં ઉત્પન્ન થતી ચીજો વાપરવા, અને તેનો વધુ ખર્ચ કેમ થાય તે માટે જનતા પ્રયાસ કરવા,

૫. હંમેશાની આપણી ઉપયોગની ચીજો જેવી કે ખાંડ, કેશર, મીણબત્તી વિગેરે જે વાપરવામાં આપણો ધર્મ જાદ થાય છે તેવા પદાર્થો એકઠમ બંધ કરવા વિગેરે

બાબતો માટે કાળજીપૂર્વક અવશ્ય ધ્યાન આપવા તેમજ તે મુજબ વર્તવા માટે આ કોન્ફરન્સ દરેક બંધુને ખાસ આગ્રહ કરે છે.

આ દરખાસ્ત શેઠ બાલચંદ હીરાચંદે રજુ કરી હતી, તેને મોહનલાલ દલીચંદ દેસાઈ બી. એ.એ ટેકો આપ્યો હતો, અને લહેરચંદ ગહ્યાચંદ તથા વીરચંદ કુખજીએ અનુમોદન આપતાં સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

સાતગી ઝેન શ્વેતાંબર કોન્ટ્રીસનો હિવાલ.

૧૧૫

ઠરાવ ૧૫ મો.

(સમેતશિખરજી સંઘ'ધી.)

આખા હિંદુસ્તાનના શ્વેતાંબર જૈનજાગૃતિ એકત્ર મળીને સર્વાનુમતે ઠરાવ કરે છે કે કલકત્તાની વડી સરકારે શ્રી સમેતશિખરજીના પવિત્ર તીર્થપર બંગલા બાંધવાનો અમારી લાગણીને દુઃખે તેવો ઠરાવ રદ કરીને અને તે હકીકત નામદાર મુખ્ય ગવર્નમેન્ટે મરદુમ શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઇ. પર પદ્મા જણાવીને અમારાપર મોટો આભાર કર્યો છે. તે સંઘ'ધમાં વડી સરકાર પ્રત્યે અમે ઉપકારની લાગણી દર્શાવીએ છીએ, અને દિગંબરી ભાઈઓએ પોતાની ખર્ચમાં શ્વેતાંબરોનો અથ્ર હક સ્વીકાર્યો છતાં હંમેશને માટે પટ્ટો લેવાની જોડવણ કરી તેથી અમારી લાગણી દુઃખાવી છે તે સંઘ'ધમાં જે અપીલ નામદાર વડી સરકાર સમક્ષ કરવામાં આવી છે, તેનો વ્યાજબી ચુકાદો આપવાની કૃપા કરવા અતઃકરણથી વિનંતિ આ કોન્ટ્રીસ કરે છે.

આ ઠરાવની નકલ વડી સરકારને તારથી મોકલી આપવી.

આ ઠરાવ પ્રમુખસાહેબ તરફથી રજુ કરવામાં આવતાં સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

ઠરાવ ૧૬ મો.

(ધાર્મિક ખાતાના હિસાબો સંઘ'ધી)

દરેક ધાર્મિક ખાતાના હિસાબો ચાખખા રહે અને તેમાં વહીવટ સંઘ'ધી જે-રસમજુતી થવાનાં સંભવ દૂર થઈ વિશ્વાસ બેસે જેથી આવક પણ વૃદ્ધિ પામે, માટે હિસાબો તૈયાર રાખવાની, સરવૈયા કઢાવવાની, તે જોવા માગે ત્યારે બતાવવાની અને દર વર્ષે છપાવી પ્રગટ કરવાની આ કોન્ટ્રીસ જરૂર ધારે છે, તેમજ આ ખાતા તરફથી નીમાયલા હિસાબ તપાસવા આવનારાઓને તે બતાવવાને આ કોન્ટ્રીસ ખાસ આગ્રહ કરે છે અને તે કામમાં બનતી મદદ આપવા માટે દરેક જાગૃતિ ધ્યાન બેંચે છે, તેમજ આ ઠરાવનો સર્વત્ર ત્વરિત અમલ થઈ ધર્મદા દ્રવ્યને પૂર્ણ રક્ષણ મળી ધારેલ ઉદ્દેશ પાર પડે તે માટે સૌથી પહેલો હાથલો બેસાડવા શ્રીસંઘના નામે વહીવટ કરતી આપણી ધાર્મિક જાહેર સંસ્થાઓના હિસાબો જેમ બને તેમ છપાવી પ્રગટ કરવા આ કોન્ટ્રીસ તેવી સંસ્થાઓના વહીવટકર્તાઓ પ્રત્યે આગ્રહ પૂર્વક લલામણુ કરે છે.

જે જે ખાતાઓએ રાજબુદ્ધીથી તુરત પોતાના હિસાબો તપાસાવ્યા છે કે પ્રગટ કર્યા છે તેઓને આ કોન્ટ્રીસ ધન્યવાદ આપે છે.

૧૧૬

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

આ સંબંધમાં ગયા વર્ષે નીમિત્તી કર્મીટીએ જે રીપોર્ટ રજુ કરી છે તે આ કોન્ફરન્સ બહાલ રાખે છે, અને તે પ્રમાણે વર્તવા રિપોર્ટની એક કોપી શેડ આણુંદળ કલ્યાણુલ ઉપર મોકલી આપવા આ કોન્ફરન્સ કરાવ કરે છે.

આ કરાવ પણ પ્રભુજ સાંહેબ તરફથી રજુ કરવામાં આવ્યો હતો અને સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

કરાવ ૧૭ મો.

(સુદૃતલાંડાર સંબંધી)

કોન્ફરન્સ મારફતના કેળવણી ખાતાનો ખર્ચ તેમજ બીજા ખર્ચો ચલાવવાને માટે એમ કરાવવામાં આવે છે કે પરણેલા અથવા કમાતા દરેક સ્ત્રી પુરૂષ સુદૃતલાંડારમાં જોઈમાં જોઈ સાર આના અને વધારે પોતપોતાની ઈચ્છાનુસાર રકમ દરવર્ષે આપવી. આ સંબંધની વિશેષ યોજના બુદ્ધી તૈયાર કરેલી મંબુર કરવામાં આવી છે, તે અનુસાર અમલ કરવો.

આ દરખાસ્ત બાબુસાહેબ રાજકુમારસિંહજી તરફથી રજુ કરવામાં આવી હતી. તેને મી. ગુલાબચંદજી હજી એમ. એ. એ ટેકો આપ્યો હતો અને જવેરી માણે કલાલ બેલાભાઈ તથા મી. લાલને અનુમોદન આપતાં સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

કરાવ ૧૮ મો.

કોન્ફરન્સનું બંધારણ.

કોન્ફરન્સનું બંધારણ સારી રીતે ચલાવવા માટે નીચે જણાવેલી નીમણુકો બંદર કરવામાં આવી હતી—

જનરલ સેક્રેટરીઓ.

મુંબઈ—	જવેરી કલ્યાણચંદ શોભાચ્યચંદ.
અમદાવાદ—	રાવ બાબુ શેડ બાલાભાઈ મંદારામ, બી. એ.
કલકત્તા—	બાબુ રાજકુમારસિંહજી.
જયપુર—	મી. ગુલાબચંદજી હજી એમ. એ.

એસિસ્ટન્ટ જનરલ સેક્રેટરીઓ.

મુંબઈ—	મી. મકનજી બુલભાઈ મહેતા, બી. એ., એલ એલ. બી.
આગ્રિમગંજ—	બાબુ પુરણચંદજી નાહર એમ. એ., બી. એલ.
લાલનગર—	શા કુંવરજી આણુંદળ.
એવલા—	શેડ દાસોદર બાપુશા.

સાતના જૈન યંત્રાન્તર કાન્દેરનસેના હુવાલ.

૧૧૭

પ્રાંતિક સેક્ટરીઓ.

પૂર્વ કાઠીઆવાડ	...	શેઠ નાગરદાસ પુરુષોત્તમ....	...	રાણપુર
પશ્ચિમ કાઠીઆવાડ....	...	વકીલ ચત્રભુજ ગોવિંદજી	...	જામનગર
કચ્છ	...	શેઠ નાથાભાઈ લવજી	...	અંબાર
ઉત્તર ગુજરાત	...	શેઠ હીરાચંદ કકલભાઈ	...	અમદાવાદ
મહીકાંઠા	...	ગિ. છોટાલાલ લલ્લુભાઈ વકીલ.	...	સાદરા
દક્ષિણ ગુજરાત	...	શેઠ અનોપચંદ મલુકચંદ....	...	ભરૂચ
સુરત	...	મિ. ચુનીલાલ છગનલાલ સરાફ....	...	સુરત
માળવા	...	શેઠ લક્ષ્મીચંદજી ધીઆ	...	ગ્રાતાપગઢ
મેવાડ	...	શેઠ રોશનલાલજી ચતુર	...	ઉદેપુર
મારવાડ	...	શેઠ ધનરાજજી કાસરીઆ	...	અજમેર
મહારાષ્ટ્ર....	...	શેઠ બાલચંદ હીરાચંદ	...	માલેગામ
દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર	...	શેઠ મોતીચંદ ભગવાનદાસ	...	પુના
બીરાર	...	શેઠ હરખચંદ ગુલાબચંદ	...	તહેલારા
સેંદ્રલ ઈંડિયા	...	કુમારશ્રી જાગમલજી ગુલેછા	...	ગ્વાલીયર
ગરમા	...	શેઠ મનસુખલાલ દોલતચંદ	...	રંજુન
પંજાબ	...	શેઠ જશવંતરાય જૈની	...	લાહોર

આડીરો.

શેઠ ત્રિભુવનદાસ ભાણુજી. શેઠ અમરચંદ થેલાભાઈ.

આ ડરાવ પ્રમુખ સાહેબ તરફથી સ્ટેજ ઉપરથીજ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો અને તે સર્વાનુભવે પસાર થયો હતો.

ઉપર પ્રમાણેના કુલ ડરાવો પસાર થયા બાદ પુના ખાતે એક જૈનપ્રોડીગની ખાસ આવશ્યકતા જણાતાં તેને માટે નીચે જણાવેલ ગ્રૂપસ્ટ્રો તરફથી કેટલીએક રં.કેમો જાહેર કરવામાં આવી હતી.

૬૧૦૭	શેઠ ગગલભાઈ હાથીભાઈ	પુના.
૩૦૦૧૭	શેઠ શીવદાનજી પ્રેમાજી ગોટીવાળા	"
૧૦૦૧૭	શેઠ ગણપત અમુલખ	"
૫૦૭	શેઠ લીલાચંદ માણેકચંદ	"
૫૦૭	શેઠ કીશનદાસ પ્રેમચંદ ને ધનજી પ્રેમચંદ	"
૨૦૦૭	શેઠ માણેકચંદ કપુરચંદ હા. અંબાલાલભાઈ.	

(આ રકમ માટે નેમચંદભાઈને પુછવાનું બાકીમાં રાખ્યું હતું.)

૧૧૮

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

શ્રી પુના જૈનપાડશાળા માટે.

૫૦૦૭ શેડ ગગલભાઈ હાથીભાઈ.

૫૦૦૭ શેડ કસ્તુરચંદ અમરચંદ.

૫૦૦૭ શેડ કીશનદાસ પ્રેમચંદ ને ધનજી પ્રેમચંદ.

આ શિવાય બીજી નીચે જણાવેલી મોટી રકમો બહાર કરવામાં આવી હતી.

૨૦૦૭૭ શેડ નથમલજી ગુલેશા ગ્વાલીઅર.

૧૦૦૭૭ કેળવણી ખાતે.

૧૦૦૭૭ કોન્ફરન્સ નિભાવફંડ.

૭૫૦૭ શેડ મનસુખભાઈ ભગુભાઈ નીભાવ ફંડમાં.

૫૦૦૭ દલપતભાઈ ભગુભાઈ.

,,

૫૦૦૭ શીવદાનજી પ્રેમાજી. કેળવણી તથા નીભાવફંડમાં.

બીજી પરચુરાજી રકમો કોન્ફરન્સ મારફતના કેળવણી વિગેરે ફંડમાં કેટલાએક ગૃહસ્થો તરફથી બહાર કરવામાં આવી હતી. એવી રકમોના એકંદર ત્રણ ચાર હજાર રૂપિયા થયા હતા.

આ કાર્ય સંસ્થામાં થયા બાદ પરસ્પરનો આભાર માનવાનું હૃદયાયક કામ શરૂ થયું હતું. પ્રારંભમાં પ્રમુખ સાહેબ તરફથી તેમના પુત્ર બાગમલજી ગુલેશાએ શ્રી પુનાના સંઘનો, રીસેપ્શન કમીટીનો તથા બહાર ગામથી પધારેલા ગૃહસ્થોનો આભાર માન્યો હતો.

ત્યાર બાદ આ. જ. સે. કુંવરજી આજીદજીએ પ્રતિનિધિવર્ગ તરફથી પુનાના શ્રી સંઘે નીમેલી રીસેપ્શન કમીટીના, વોલંટીયરોનો, ઉતારા કમીટી તથા ભોજન કમીટી વિગેરે પૃથક્ પૃથક્ કમીટીઓનો, સુશોભિત અને સગવડતાવાળો મંડપ તૈયાર કરવા માટે મંડપ કમીટીનો તેમજ પુના કોન્ફરન્સનું કાર્ય પ્રારંભથી અંતપર્યંત ફંડેદમંદીથી પાર ઉતારવાનો પ્રયાસ કરવામાટે મી. દામોદર બાપુશા અને ઝવેરી મા-ભેડલાલ બેલાભાઈ વિગેરેનો આભાર માન્યો હતો.

ત્યાર બાદ વોલંટીયર કમીટીના સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ તરફથી પ્રતિનિધિવર્ગની સેવામાં રહેલી ખામી માટે વિવેક પૂર્વક ક્ષમાયાચના કરવા સાથે ઉત્તર આપવામાં આન્યો હતો.

સ્વાગત કમીટી તરફથી તેમના માનંલા આભારના જવાબમાં શેડ વીરચંદ કૃષ્ણજીએ પ્રતિનિધિવર્ગનો આભાર માન્યો હતો. ઉપરાંત રેલવે ખાતા તરફ-

સાતગી જૈન શ્વેતાંગર કોન્કરનસનો હવાલો.

૧૧૯

થી, પોલીસ ખાતા તરફથી, મ્યુનીસીપાલિટી તરફથી તેમજ ન્યુસ્પેપરોના એડીટરો વગેરે તરફથી મળેલી મદદ સંબંધી આભાર માનવામાં આવ્યો હતો.

મી. ગુલામચંદજી દઢાએ હવે પછી આવતી કોન્કરનસ ક્યાં મળશે ? તે સંબંધનો ગુલાસો શ્રોતાજનોની ઘણી ઉત્સુકતા વચ્ચે બહાર કર્યો હતો કે આઠમી કોન્કરનસ સંવત ૧૯૬૭ના શિયાળામાં એટલે સંવત ૧૯૬૭ના ડીસેમ્બરમાં ભોથ-લીજી તીર્થમાં એકત્ર મળશે; પરંતુ તે દરમિયાન કોઈ ગામ કે શહેરના શ્રી સંઘ તરફથી આમંત્રણ કરવામાં આવશે તો સ્વીકારવામાં આવશે. હાલમાં કેટલાક ગામો તરફથી વાતો ચાલે છે, પરંતુ તેનું પરિણામ આવ્યું નથી; તેથી ચોક્કસ નિર્ણય થયે હવે પછી બહાર કરવામાં આવશે.

મી. કુંવરજી આણંદજીએ નિવેદન કર્યું કે કોન્કરનસને એકત્ર થવા માટે ખરેખર સ્થળ સુરત ગાડીમાં છે. ત્યાંના કેટલાએક ગૃહસ્થો અહીં ખીરાજોલા છે, પરંતુ કેટલાએક અહીં પધોરેલા નહીં હોવાથી તેઓ આમંત્રણ કરી શકતા નથી, પરંતુ હું આશા રાખું છું કે આપણે સુરતમાં મળવાનું થવા સંભવ છે.

ત્યાર બાદ શેઠ મોતીચંદ ભગવાનદાસે શ્રી પુનાના સંઘ તરફથી પ્રમુખ સાહેબ શેઠ નથમલજી ગુલેછાનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માન્યો હતો. તેનો ઉત્તર પ્રમુખ સાહેબના પુત્ર બાગમલજી ગુલેછાએ ઘણો વિવેક પૂર્વક આપ્યો હતો.

પ્રાંતે પ્રમુખ સાહેબને હાર તોરા આપ્યા બાદ સાતમી કોન્કરનસનો મેળાવો ઘણી ફતેહમંદી સાથે ગરબાસ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.

કોન્કરનસની ત્રણ દિવસની બેઠક બહાર થયા બાદ ચોથે દિવસે એટલે બેઠક શુદ્ધિ ૬ મંગળવારે મંડપની અંદર જૈનમહિલા પરિષદ મળી હતી. પ્રમુખસ્થાન ડૉ. મીડાબાઈને આપવામાં આવ્યું હતું. તેની અંદર ચાર ડરાવ પસાર કરવામાં આવ્યા હતા, તે આ નીચે આપવામાં આવ્યા છે; તથા પ્રમુખના ભાષણમાંથી કેટલાએક બાણવા લાચક ફકરાઓ ટાંકવામાં આવ્યા છે.

શ્રી ચોથી જૈન (શ્વેતાંગર) મહિલા પરિષદ.

ડરાવ ૧ લો.

કેળવણી.

સ્ત્રીજાતિની સંપૂર્ણ ઉન્નતિ અર્થે આપણી બાળાઓને ધાર્મિક, નૈતિક, માનસિક અને શારીરિક કેળવણી ઉત્તમ પ્રકારની મળે, તથા મોટી વયની સ્ત્રીઓને યોગ્ય આધોગિક અને ધાર્મિક શિક્ષણ અપાય તેવી સંસ્થાઓ સ્થાપવાની આ પ.

૬૨૦

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

રિષદ્ આવશ્યકતા સ્વીકારે છે, અને શહેરે શહેરના ધનાઢ્ય જૈનબંધુઓ તથા બહેનોને તેવી સંસ્થાઓ સ્થાપવા માટે ખાસ આગ્રહ કરે છે.

કરાવ ૨ જો.

સ્ત્રીનાં કર્તવ્ય.

પતિ, વડિલો, બાળકો, સ્નેહી બંધુઓ અને હાસજન પ્રતિ પોતાનાં કર્તવ્યો, ફરજો સ્ત્રી સમજતી થાય એવા પ્રકારનો ઉત્તમ બોધ અપાય તેવી જોડવણુ કરવાની આવશ્યકતા આ પરિપદ્ સ્વીકારે છે.

કરાવ ૩ જો.

હાનિકારક રિવાજ.

બાળલભ, રત્નું કુટુંબ વિગેરે હાનિકારક રિવાજોથી આપણી આંસારિક સ્થિતિ ઘણી શોચનીય થઈ છે. તે રિવાજની અયોગ્યતા દર્શાવી, તેને જડ મૂળથી દૂર કરવાને આ પરિપદ્ આગ્રહ કરે છે.

કરાવ ૪ થો.

વિધવાશ્રમની આવશ્યકતા.

આપણી અનાથ વિધવાઓ સુખી થાય તે માટે વિધવાશ્રમ ખોલવાની તેમજ નિરાશ્રિત બહેનોને નિર્વાહનાં સાધનો પૂરા પાડવાની આ પરિપદ્ અત્યંત જરૂર ધારે છે.

શ્રી યોધી મહિલા પરિપદ્ના પ્રમુખ સૌ.

શેઠાણી સીકાબાઈના લાપણનો સાર.

મુજબ બહેનો !

આપે આજે આપણી કોનના ઉદ્ધાર અર્થે આપણી કોન્ફરન્સ સાથે એકત્ર કરવામાં આવતા આ જૈનમહિલા સમાજના પ્રમુખપદનું ઉત્કૃષ્ટ અને અનુપમ માન મને આપ્યું છે તે માટે હું આપની ધાણીજ આભારી છું. બહેનો ! મારે સ્પષ્ટ જણાવવું જોઈએ કે હું આવી લઘુ, જાણીર અને ઉચી જવાબદારી ઉત્પન્ન કરનાર સમાજના પ્રમુખપદને ભાગ્યેજ લાયક ગણી શકાઉં.

આ મંડપમાં મારા કરતાં વિદ્યા, વિનય, અનુભવમાંદરેક રીતે લાયક ઘણી બહેનો જોવામાં આવે છે, તેમાંથી કેઈને પસંદ કરવામાં આવી હોત તો હું ધાઈ છું કે તે વધારે વાજબી ગણી શકાત. પણ તેમ ન થતાં જ્યારે આપની પસંદગી

ગ્રાંથો જનન મહિલા પરિપત્ન્યા પ્રયુજનું ભાણુ.

૧૨૧

મારા ઉપર ઉતરી છે ત્યારે હું તે પદને ન્યાય આપવા મારાથી બનતા પ્રયત્નો કરીશ. મારે શરૂઆતમાં આપને કહેવું જોઈએ કે મને મારા વિચારો આપ સમક્ષ પ્રદર્શિત કરવાને બહુ અલ્પ સમય મળવાથી હું કદાચ તેને આપની સમક્ષ યથાર્થ ન મૂકી શકું કે બહુ સારભૂત ન આપી શકું તો તે દરગુજર કરશો; અને હંસવૃત્તિ ધારણ કરી જે કંઈ સારભૂત લાગે તે ગ્રહણ કરશો તો હું મારો પરિશ્રમ સફળ થયેલો માનીશ.

આ સમાજ આપ સર્વે જાણો છો તેમ આજે ત્રણ વર્ષ થયાં આપણામાંની દરેક બહેનની સાસારિક, ધાર્મિક, નૈતિક, પારમાર્થિક વિગેરે સ્થિતિ સુધારવા માટે મળે છે. અત્રે જે જે કરાવે આપણી સમક્ષ મુકવામાં આવે અને સંપૂર્ણ અનુમોદન મળ્યા પછી પસાર કરવામાં આવે તેને વ્યવહારમાં મુકવા આપણામાંથી દરેક બહેન ટૂંક નિશ્ચય કરશે તો મારી ખાત્રી છે કે આપણે આપણો સંસાર સુધારવા અને સુખકર કરવા બહુ અલ્પ સમયમાં શક્તિમાન થઈશું.

બહેનો! એક વખતની આર્યાવર્તની સ્ત્રિઓની ઉન્નત સ્થિતિ અને આજની અધઃપાત થયેલી સ્થિતિની બે આપણે તુલના કરવા બેસીએ છીએ તો પારાવાર ખેદ અને દિલગીરી થાય છે. એક એવો સમય હતો કે ભારતવર્ષ સ્થળે સ્થળે સુશીલ, વિનીત, આદાંકિત પુત્રીઓ, જગવંદનીય, મહા વિદુષી, શીલવતી, પતિવ્રતા, સ્વધર્મનિષ્ઠ સજ્જારીઓ અને શૂરવીર તેમજ વિવિધવિદ્યાવિશારદ, મહા બળવાન, ધૈર્યવાન, પરાક્રમી, તેજસ્વી, સદાચરણી, કર્તવ્યપરાયણ વીરસંતતિથી દીપ્તિમાન હતાં. આજે દેશમાં લીનાંગી, નિર્બળ, સત્વહીન, કાયર, ઘસતવના ગુણથી ભરેલી, અજ્ઞાન, અધમ, સ્વાર્થપરાયણ પ્રજા જોવામાં આવે છે. તેનાં મુખ્ય કારણોમાં સ્ત્રીઓની અગત્યતા, તેમનું મહત્વ, સંસારમાં તેમની ઉપયુક્તતા તરફ પુરૂષોનું દુર્લક્ષ્ય, અન્યાયવૃત્તિ, તેમના સ્વાતંત્ર્યપર અણુઘટતો અંકુશ, અવરા ને કેટલાક અધમ સાંસારિક રિવાજો છે.

ક્યાં છે આજે એક સમયની સીતા, મંદોદરી, દ્રૌપદી, હમયંતી, મૈત્રેયી, પ્રાણી, મુંદરી અને રાહમતી? આવાં સ્ત્રીરત્નો હોઈને આપણો ભારતવર્ષ એક વખતે જે જાહોજલાલી ભોગવી રહ્યો હતો તે આજે ક્યાં છે? યુરોપ, અમેરિકા, જાપાન વિગેરે અર્વાચીન દેશોને ઉદય શાને આલારી છે? આ સર્વ પ્રશ્નોના ઉત્તર બહુ થોડાશબ્દોમાં આપી શકાય તેમ છે. આપણી એક વખતની જાહોજલાલી તેમજ યુરોપ અમેરિકા વિગેરેની આધુનિક જાહોજલાલી એ સર્વે સ્ત્રીવર્ગની ઉન્નત દશાને આલારી છે.

હવે આપણી સ્થિતિ સુધારવા માટે આપણે શાં શું કરવું જોઈએ તે પરસ્પર

૧૨૨

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

થોડું કહીશ. કરણ કે આપણી સારી કે ખરાબ સ્થિતિ ઉપરજ આપણા કુટુંબની સારી કે ખરાબ સ્થિતિનો આધાર રહેલો છે. સંસારસમાજમાં આપણી પદવી સચીવ થાને પ્રધાનના જેવી છે. જેવી રીતે એક રાજ્યની આબાદાની કે પાયમાલીનો આધાર તે રાજ્યના પ્રધાન ઉપર રહેલો હોય છે, તેવી રીતે એક કુટુંબના વ્યવહારની આબાદાની કે પાયમાલીનો આધાર પણ ગૃહિણીરૂપી પ્રધાન ઉપરજ રહેલો હોય છે. રાજ્યનો પ્રધાન જો દીર્ઘદર્શી, ડાહ્યા, વ્યવહારકુશલ, અનુભવી અને વિદ્વાન્ હોય છે તો તે રાજ્યને પ્રથમ પંક્તિ ઉપર મૂકી શકે છે. તેવીજ રીતે ગૃહિણી પણ જો ચતુર, સુશીલ, લહેલુદ, ડાહી અને વ્યવહારકુશલ હોય છે તો તે પોતાના ગૃહરૂપી રાજ્યને ઉચ્ચમાં ઉચ્ચ પંક્તિપર મુકી શકે છે.

ખડેનો ! આપણામાંથી જેમણે ગુજરાતના સ્વર્ગસ્થ શાશ્વરશિરોમણિ ગોવર્ધનરામભાર્ગના સરસ્વતીચંદ્ર નામનાં પુસ્તકો વાંચ્યાં હશે, તેઓ સારી રીતે જાણતી હશે કે ઉપર્યુક્ત સદ્ગુણો ધરાવનાર શ્રીમતિ ગુણસુન્દરીના ગૃહરાજ્યથી તેનાં યત્ન વિદ્યાચતુર કેવો સુખી અને લાઝ્યશાળી ગણાતો હતો !

હાલ આપણમાં કેટલેક સ્થળે જાણલક્ષ, કન્યાવિકૃય, વંચાવૃદ્ધ લક્ષ, ખાટા ન્યાતવરા, રહ્યા કુટલાનો ચાલ, માંદોમાંદ કલ્યાટંટા, કેટલીક જાતની ખોટી ટાપટીપ વિગેરે ઘણા અનિષ્ટ રિવાજો પૂર્ણ જોસથી જવામાં આવે છે, તે સર્વનો જ્યાં સુધી સર્વથા નાશ કરવામાં આવ્યો નથી ત્યાંસુધી આપણે આપણો સંસાર સુધારવાને શક્તિમાન થઈ શકીશું નહિ. આ દુષ્ટ રિવાજોથી જે જે અનર્થો થાય છે તે તે સર્વે 'હું' દુકામાં અને જણાવીશ; પરંતુ તે કહું તે પહેલાં મારી ધચ્છા આપણી કેળવણી સંજોગમાં કાંઈ કહેવાની રહે છે, માટે પ્રથમ તે વિષે જો જોલ કહીશ.

સ્ત્રીકેળવણી કેવા પ્રકારની હોવી જોઈએ ?

શ્રિયોને કેલવણી આપવા સંજોગથી હવે જો મત છેજ નહિ. નવા વિચારવાળા કે જુના વિચારવાળા સર્વ કોઈ હવે એ જાણતમાં એકમત છે.

ખડેનો ! કેળવણી વિનાતું જીવન પશુવત્ છે, માટે આપણે કેળવણી તો અવશ્ય લેવી જોઈએ. માણસ જ્યારે જન્મે છે ત્યારે તેનામાં ને જનાવરમાં કાંઈ લાંબો તફાવત હોતો નથી. કિતુ તે કેળવણી એટલે સદ્વિદ્યાના બળે આગળ જતાં માણસ રૂપ થઈ ધંતર પ્રાણીઓ ઉપર સત્તા લોગવે છે. હાલના જમાનાને અભ્યણી ઉત્પન્ન કરે તેવી અનેક પ્રકારની મોટી મોટી શોધખોળો, હુન્નરકળાઓ વિગેરે સર્વ કેળવણી-મેજ આભારી છે. ત્યારે આપણે માનવલવ કે જે શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ લવ છે, અને જે મેજ-

ગાંધી જંગ માહિલા પરિપદનો હવાવ.

૧૨૩

વવાને દેવતાઓ વિગેરે પણ સળંગ ઈચ્છા ધરાવે છે, તે પામી કેળવણી વિનાના રહી રાધે કરીને તિર્થંક કે પશુ જેવા થયું કે? હું કહું છું કે કદી નહીં. આપણામાંની દરેકે દરેક જાહેરને કેળવણીની ઘણી જરૂર છે. આપણી સંતતિ જ્યારે કેળવણી પામેલી હશે ત્યારે જ તે મનુષ્યસવને આવશ્યક ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષ એ ચારે પુરૂષાર્થ પ્રાપ્ત કરી શકશે.

શ્રીઓ એ ભવિષ્યની પ્રજાની માતાઓ છે. દરેક મહાત્મા પુરૂષની આ બાળતામાં સંમતિ છે કે દેશને ઉદ્ધર કરવાનું સર્વથી મુખ્ય સાધન કેળવાયેલી માતાઓ છે. કેળવાયેલી માતાઓ પોતાની પ્રજાનું, પોતાના દેશનું કલ્યાણ કેવી રીતે કરી શકે છે, તેનું દૃઢાંત આપણને આર્યોવર્તની પ્રાચીન શ્રીઓનાં તેમજ આધુનિક બાપાનીસ શ્રીઓનાં ઉન્નત ચરિત્રોપરથી મળી આવે છે. કેળવણીની બાળતામાં પ્રજાપર માતાની ઘણી અસર રહે છે. એ વિષયમાં માતાની કેટલી મહત્તા છે એ સંબંધમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે “એક આચાર્ય દશ ઉપાધ્યાયની બરાબર છે, સો આચાર્ય એક પિતાની બરાબર છે, પણ એક માતા હજાર પિતાની બરાબર છે. સર્વ કરતાં માતામાં વિશેષ ગૌરવ રહેલું છે.” હરબટ્ટ રોપેસર નામનો એક અંગ્રેજ વિદ્વાન કહે છે કે “એક સારી માતા એકસો શિક્ષકોનું કામ કરી શકે છે.” એક વિદ્વાન તો એટલે મુઘી જણાવે છે કે “એક છોકરાને કેળવવાથી એક વ્યક્તિ માત્ર કેળવાય છે, જ્યારે એક છોકરીને કેળવવાથી આખું ટુંડું કેળવાય છે.” ટુંકમાં મને તો એમ જણાય છે કે શ્રીકેળવણીના વધારાથી પુરૂષકેળવણી પોતાની મેળે વૃદ્ધિ પામે છે.

હવે આપણે ખાતર કરીને આપણા શ્રીવર્ગને કેવા પ્રકારની કેળવણીની જરૂર છે તે સંબંધી અહીં વિચાર કરીશું. સામાન્યતઃ અત્યારે આપણી છોકરીઓને કન્યાશાળા મારફતે જે કેળવણી મળે છે તે ઘણી અપૂર્ણ અને ખામી ભરેલી છે એમ મને જણાય છે. તેમાં કાંઈ સુધારો થવાની જરૂર છે.

કેળવણી એવા પ્રકારની મળવી જોઈએ કે તેથી કરીને દરેક પુરૂષ કે શ્રી પોતાનું જે જે કર્તવ્ય હોય તે તે દૃઢપણે સરળતાથી અદ્ય પ્રયાસે કરી શકે. પોતાના જીવનવ્યવહારના અંગમાં તેમને જે જે કામ કરવાનાં હોય તે તે સર્વ સુગમતાથી કરી શકે, અને છેવટે નીતિમય અને ધાર્મિક જીવન ગાળી એકદરે મોક્ષાભિગમી થઈ શકે. માત્ર લખતાં વાચનાં આવડવું તેનું નામ કેળવણી નથી. આપણી શ્રીજાતિની આવશ્યક બાળતા જેવી કે પોતાની પોતાના પતિ પ્રત્યેની ફરજો, પોતાના સાસુ સસરા જેઠેઠાણી વિગેરે વડીલવર્ગ તરફની ફરજો, પોતાનાં બાળકો પ્રત્યેની ફરજો વિગેરેનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન કરાવનાર, નાની નાની કળાઓ જેવી કે

૧૨૪

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

સ્મૃતિ, શીવયુગ, શુક્રયુગ, ભરતકામ, ચિત્રકળા, સંગીત વિગેરેનું જ્ઞાન આપનાર, બાળકોને કેમ ઉછેરવાં, સામાન્ય તંદુરસ્તીના નિયમો કેમ બળાવવા તેનું અને ઘરવૈદ્ય વિગેરે વિગેરેનું જ્ઞાન આપનાર કેળવણીની બહુજ નજર છે. વળી આરોગ્ય-મય જીવન બાળવા માટે તેમજ કુટુંબના આરોગ્ય માટે સ્ત્રીઓને શારીરિક જ્ઞાન બાળવાની પણ નજર છે. માણસનું શરીર શું છે, શરીરના ધર્મો શા છે, હવા શું, હવાના પદાર્થો શું, હવા શુદ્ધ ક્યારે કહેવાય, જળશુદ્ધિ, ખોરાકશુદ્ધિ, યોગ્ય કસરત, યોગ્ય વિશ્રાંતિ, શારીરિક પવિત્રતા, યોગ્ય વખતે ઉપચાર કરવા, વિગેરેમાં પોતાનાં બાળબચ્ચાં, કુટુંબી, આડોશીપાડોશી, સગાસંબંધી વિગેરેના આરોગ્યને લગતા નિયમો બાળવા માટે વિજ્ઞાનના અભ્યાસની નજર છે. આરોગ્યતાના નિયમ ન હોય તો બાળવાથી અનેક બાળકો પોતાની માતાની સેતરમાં શુભખાઈ મરણ પામે છે, અનેક બાળકો કોલેરા, અનેક બાળકો આંખ, કાન, નાક વિગેરેનાં દરેક લોગવે છે. ઘરને પોતાની વિવેકબુદ્ધિથી કરકસરથી તારવું કે ઉડાઉપણથી ડુબાડવું તે સ્ત્રીના જ હાથમાં છે, માટે ગૃહવ્યવસ્થા બરાબર ધર્મ શકે, ઉપજ ખર્ચનાં હિસાબ ઉપર વિચાર રાખી પોતાના ખર્ચ ઉપર અંકુશ રાખી શકાય, ઘરની આવકમાંથી બચાવ કરી કુટુંબને આબાદ કરવાના પ્રયત્નો કરી શકાય, માટે સ્ત્રીઓને ગણિતના જ્ઞાનની પણ નજર છે. વળી તેનું ચરિત્ર અને નીતિ ઉંચા પ્રકારની બંધાય તે માટે અમુક ધાર્મિક જ્ઞાનની તેમજ નીતિનાં મૂળતત્ત્વો બાળવાની પણ બહુ નજર છે. હું જણાવું છું તે મુજબ આપણી બાળાઓને શિક્ષણ આપવાની વ્યવસ્થા જો કરવામાં આવે તો હું ધારું છું કે આપણે એક ઉત્તમ પ્રકારનો સ્ત્રીવર્ગ ઉત્પન્ન કરી શકીએ.

હાલ વળી આપણે ચામેરથી ધર્મનીતિની કેળવણી આપવાના પોકારો સાંભળીએ છીએ. આપણી કોન્ટ્રેન્સ પણ તત્સંબંધમાં કંઈક યોજના ઘડવામાં શકાયેલી છે, એવું મારા સાંભળવામાં આવ્યું છે; પરંતુ એ કાર્ય પણ સિદ્ધ ત્યારે જ થઈ શકશે કે જ્યારે માતાઓ પોતે જ સારી રીતે કેળવાયેલી હશે. સંક્ષેપમાં આપણી સ્ત્રીઓને વ્યવહારમાં દરેક રીતે અનુકૂળ અને તેમનો સંસાર અદ્યપ્રયાસે ચાલી શકે તેમજ તે સાથે આત્માનું કલ્યાણ કરી શકાય તેવી નીતિ અને ધર્મની કેળવણીની આપણા સ્ત્રીવર્ગને મોટી નજર છે. આવા પ્રકારની કેળવણી આપનાર શ્રાવિકાશાળાઓ જ્યાં જ્યાં જૈનની વસ્તી હોય ત્યાં ત્યાં સ્થાપન કરવી જોઈએ. હાલ થોડી ઘણી એ શ્રાવિકાશાળાઓ જોવામાં આવે છે, તેમાં માત્ર ગોબળપટ્ટી અને પોપટીઆ જ્ઞાન શિવાય અન્ય કશું લાગ્યે શિખવવામાં આવે છે. આપણા ધાર્મિક શિક્ષકોનું સ્વરૂપ સમજવાના લેશમાત્ર પણ પ્રયાસ કરવામાં આવતો નથી. માટે મારી એવી સૂચના છે કે એ સંસ્થાઓના કાર્યવાહકોનું આપણા ધર્મનાં

આથી જન મહિલા પરિપક્વો હોવા.

૧૨૫

સિદ્ધાંતો તેમજ આપણા તત્ત્વજ્ઞાનનું સહસ્ર સમજાવવા તરફ લક્ષ્ય મેં ચાલું જોઈએ. વળી સર્વ ગણેતોને હું જલસામણ કરું છું કે વન ક્રિયાદિ જો કે કરવા બહુ ઉપયોગી અને આવશ્યક છે, તોપણ જો તે સમજાવે પૂર્વક જ્ઞાન સંપ્રદિત કરવામાં આવે તોજ તે નિર્જરાનું કારણ થઈ શકે છે; માટે તત્ત્વ સમજાવવા બનતો પ્રયાસ કરવો.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

હવે હું આપણામાં જોવામાં આવતાં કેટલાંકેક કનિષ્ઠ રીતિ રિવાજો ઉપર આવીશ.

(ત્યાં બાદ બાળલગ્ન, કન્યાવિક્રય, વૃદ્ધવિવાહ, નાતવરા, લેતીદેતીના રિવાજો તથા રડવા કુટવાના રિવાજો વિષે કેટલુંક બોલવામાં આવ્યું હતું.)

આપણી વિધવાઓ તથા નિરાશ્રિત બહેનો.

હિંદુ સંસારમાં વિધવાની સ્થિતિ ઘણી શોકજનક અને દયાજનક છે. કેટલેક કેટલાંકે તેમને જોગરૂપ ગણી તેમજ તેમનું જીવન નિરૂપયોગી ગણી તેમની તળી-અતની, તેમના ખાનપાનને કપડાની તેમજ મંદવાડ વખતે તેમની માવજત વિગેરેની લક્ષ્યપૂર્વક કાળજી રાખવામાં આવતી નથી. તેમને સાસુસસરા, દિયર, જેઠ, ભાઈ, ભોભાઈ વિગેરેની પરાધીનતામાં રહેવું પડે છે. કુટુંબની બેઠકારીને લીધે કે તેમના તરફ ઉપેક્ષાભાવને લીધે ઘણી વખત તેમનાં મુખ સજવડ કે યોગ્ય નિર્વાહ વિગેરેનો સંતોષકારક બંદોબસ્ત કરવામાં આવતો નથી, તે ઘણું અનિષ્ટ છે. તેમ હોવાને લીધે કેટલીક વિધવાઓને અનાચારને માર્ગે જવાના સંભવો ઉત્પન્ન થાય છે. એક ઠેકાણે મારા વાંચવામાં આવ્યું છે કે “પાંગળાં ઘોડા, બળદ, કુતરાં, વાંદરાં વિગેરે તરફ મનુષ્યજાતિની ખરી લાગણી અને ખરું લક્ષ્ય છે, તેમના સંકટના નિવારણ માટે ભિન્ન ભિન્ન સંસ્થાઓ સ્થપાયેલી છે, પણ જીંદગીભર પાંગળી ધયેલી વિધવાઓ તરફ ઘણી થોડી દયા બતાવવામાં આવે છે.” આપણી વિધવાઓમાં પણ કેટલેક સ્થળે ઉચ્છૃંખલપણું જોવામાં આવે છે તે ઘણું શોચનીય છે. પતિના મરણ પછી સ્ત્રીએ કોઈ પણ પ્રકારનો શૃંગાર રાખવો એ નીતિનિયમથી વિરુદ્ધ છે; છતાં આજે કેટલીક વિધવાઓને દેશનની ખોટી દિશીઆરીમાં ઉતરી ગયેલી જોઈ વેશ રાખતી દેખીએ છીએ, એ ઘણું જ ગેરવ્યાજબી છે. પતિ એજ પત્નીનો શૃંગાર છે, અને તેનું મૃત્યુ થયા પછી પત્નીને આ સંસારમાં કોઈ પણ એવો સંબંધી નથી રહેતો કે જેને લઈને તે શૃંગાર ધારણ કરવાની અધિકારિણી હોઈ શકે; માટે તેણે પોતાના વૈધવ્યધર્મને યોગ્ય જે જે આચાર વિચાર નુંજ પરિશીલન કરવું જોઈએ, અને પોતાના જીવનનો મોટો ભાગ જે જે આત્મસેવા અર્થે ગાળવો જોઈએ. આપણા જનસમાજે આ વાંચે કોઈ પણ રીતે ઉપયોગી થઈ શકે તેવી જોડવણ કર

૧૨૬

પ્રા.જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

જેવી સંસ્થા સ્થાપવાની મોટી જરૂર છે. સ્ત્રીઓ વિધવાસ્થિતિમાં પણ જગતમાં ઘણુંજ ઉપયોગી કામ કરી શકે તેમ છે. યોગ્ય કેળવણી પામી તેઓ જનસમાજમાં સ્ત્રી-શિક્ષક, સ્ત્રી ઉપદેશક, સ્ત્રી ડોક્ટરસ્ત્રીકા, પરિચારિકા આદિનું કામ કરે તો તેઓ પોતાની બલતનું કસ્યાણુ કરી શકે, એટલુંજ નહિ પણ દેશનું-સમસ્ત મનુષ્યજાતિનું કસ્યાણુ કરી શકે. તેમનું જીવન કોઈ પણ રીતે નિરૂપયોગી નથી. તેમનામાં જન-સમાજનું હિત કરવાની સારી શક્તિઓ રહેલી છે, તે ધ્યાનમાં લઈ આપણી કોમના મુક્ત પુરૂષોએ તેમની સર્વ પ્રકારની અડચણો દૂર કરી તેમને સર્વ રીતે સુખ સગવડ મનુકૂળતા કરી આપી તેઓ જનસમાજને જેવા ઉદ્યોગથી ઉપયોગી થઈ પડે તેવા ઉદ્યોગની તેમને કેળવણી આપવાનો બંદોબસ્ત કરવો ઘટે છે. વળી આપણામાંની કે-ટલીક નિરાશ્રિત બહેનોનું મલાકપટે પણ પુરૂં થઈ શકતું નથી, તેમને પણ તેમના જીવનનિર્વાહ માટે કંઈક સાધન કરી આપવાની મોટી જરૂર છે.

(ત્યારબાદ દયા, સત્યાંગ ને સંપ વિષે કેટલુંક કહેવામાં આવ્યું હતું.)

હવે પતિપ્રતિ સ્ત્રીની શી શી દરજ્જે હોવી જોઈએ, તે ટુંકમાં આપની સમક્ષ બતાવી માફે જાણણુ પૂરું કરીશ.

પતિપ્રતિ સ્ત્રીની દરજ્જો.

બહેનો! પતની તરીકે સ્ત્રીની પદ્ધતિ આ સંસારમાં ઘણી ઉંચી છે. પુરૂષનું સન્માન અને શોભા સ્ત્રીવડે છે. પતની વિનાનું ઘર અરણ્ય સમાન છે. પતિના સુખની અતિ વૃદ્ધિ કરનાર, પતિના સુખોપયોગને ઐશ્વર્ય આપનાર, તેમાં મિઠાસ મુકનાર અને સંકટને વળતે હીલાસો આપનાર, સુખદુઃખની સદલાગિની સ્ત્રી છે. સંસાર-વ્યવહારના કાર્યોથી પરવારી પુરૂષ ઘેર આવે, જીવનચક્રમાં તેનો પરાજય થયો હોય, તેનું અપમાન થયું હોય, અનેક પ્રકારના કલેશથી તે કંટાળેલો—ગભરાયેલો કે નિરાશ થયેલો હોય ત્યારે તેને મધુર સુસ્મિતથી અને પ્રીતિથી વધાવી લેનાર, તેનો પરાજય, તેનું અપમાન, તેનો કામ, કંટાળો, ગભરાટ વિગેરે ભુલાવનાર, તેનું જીવન આશામય કરનાર, તેની માંદગી વળતે રનેહથી, કોમળતાથી, મધુરતાથી તેની સારવાર કરનાર, તેના સંદેશ મગજ ઉપર પોતાનો કોમળ હસ્ત દ્રેવી તેની માનસિક તેમજ શારીરિક વેદનાઓ વિસરાવનાર, માંદગીના સમયે અર્ધો અર્ધ યૌવ-કની ગરજ સારનાર સ્ત્રી છે. પુરૂષની માનસિક, શારીરિક અને હૃદયની ઉર્મિઓને સંતોષ આપનાર સ્ત્રી છે. આ સંસારનો વ્યવહારનાં ત્ર્યંક સ્થ સમાન છે. રથની સુગતિ માટે જેમ જે ચક્રની જરૂર છે, તેમ આ વ્યવહારનાં ત્ર્યંકી રથને માટે સ્ત્રી માટે પુરૂષ જે ભેગી મોટી આવશ્યકતા છે. જ્યાંસુધી આ રથમાં બને ચક્રો સમાન રીતે ગળવાન, સમાન રીતે ઉતરા નથી હોતા, ત્યાંસુધી સંસારવ્યવહારની ગતિ પેગવતી અને ગળવાન હોવાનો સંભવ થણો મોટો છે.

શ્રી આંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ તીર્થ સંબંધી હકીકત.

૧૨૭

બહેનો ! આ ઉપરથી પતિ અને પત્ની વચ્ચેનો સંબંધ કેટલો બધો ઘાટો અને નિકટનો છે, તે તમો સારી રીતે સમજી શકશો. હવે માત્ર એકજ બાબત કહેવાની રહે છે, અને તે એ છે કે આપણી કોન્કરન્સ આપણી સમાજસુધારણા માટે પ્રતિવર્ષે જે જે ડરાવો કરે છે, તે તે ઘણું ભાગે અમલમાં નહિ મુકતાં માત્ર કાગળપર રહે છે. તમો સારી રીતે જાણતા હશો કે એ ડરાવો કંઈ કાગળ ઉપર રાખવાને વાસ્તે પસાર કરવામાં આવતા નથી. માટે મારી આપ દરેક બહેનને વિનંતિ છે કે આપણી કોન્કરન્સ તરફથી જે જે ડરાવો કરવામાં આવે તે તે સર્વત્ર અમલમાં મુકવાને તમારામાંની દરેક તન, મન અને ધનથી પૂર્ણ મદદ કરશો તો આપણી કોન્કરન્સે તેમજ આ પરિષદે જૈનસંસાર સુધારવાનો જે મહાન જીંડો માથે ઉઠાવ્યો છે તેમાં તે ફળીભૂત થઈ શકશે. બહેનો ! હવે મારે કંઈ વિશેષ કહેવા જેવું નથી. માફ ભાવણ આપે આટલી ધીરજથી અને ઉમંગથી સાંભળ્યું, તે માટે હું આપ સર્વ બહેનોનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનું છું. મારા બોલવામાં કંઈ ભૂલ ચૂક ઘઈ ગઈ હોય કે કોઈને કંઈ અપ્રિય લાગે તેવું બોલાયું હોય તો તે માટે આપ સર્વ બહેનો મને ક્ષમા આપશો, અને નીચેના શ્લોકપર ખાસ ધ્યાન આપશો.

जिनेन्द्रपूजा मुख्यपास्तिः, सत्त्वानुर्कंपा शुचिपात्रदानं ।

गुणानुरागः श्रुतिरागमस्य, नृजन्मवृक्षस्य फलान्यमूनं ॥

“ જિનેશ્વરની પૂજા, શુદ્ધી સેવા, પ્રાણી ઉપર દયા, સુપાત્ર દાન, શુભી ઉપર પ્રીતિ, અને શાસ્ત્રશ્રવણ એ છ વાનાં મનુષ્યજન્મરૂપ વૃક્ષનાં ફળ છે. ”

પ્રભુ આપણા સ્ત્રીવર્ગનો અભ્યુદય જટ કરો એવી પ્રાર્થના પૂર્વક હવે હું વિરમું છું.

શ્રી જિનેન્દ્રાય નમઃ

શ્રી આંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ તીર્થ સંબંધી હકીકત.

સમગ્ર સુજ લોકો સંપૂર્ણ રીતે પ્રતિપાદન કરે છે કે કોઈ પણ બાહ્ય કે આંતર કુળની જો ઈચ્છા હોય તો કલેશકારી સાધનો દૂર કરવા મથન કરવું જોઈએ, જેમ સંસારની અપેક્ષાએ શ્રી, શ્વેત ને દ્રવ્યાદિને અંગે કલેશનો સમુદ્ભવ થાય છે. કારણ કે કેટલાક પરલગ્નધોષજીવી છવો પોતે ન્યાયથી તેને મેળવવા ઉદ્યમ નહિ કરતાં જીવનની સત્તામાં રહેલાં દ્વેષાદિ પચાવી પડવા મથન કરી રહે છે, તેવી રીતે ધર્મની અપેક્ષાએ ધર્મનાં સાધનો ને સ્થાપનોને માટે પણ બને છે; જેના પ્રત્યક્ષ દાખલા ઘણી જગ્યાપર સાક્ષાત્ મળી આવે છે, ને તેમ બનતાં પોતાના પ્રાણથી વહન ધર્મને સાચવવા ખાતર તે ધર્મના સેવકોને માથે પેલા પરપ્રાપ્ત્યુષજીવીની સામે ધવાની જરૂરી દરજ્જા આવી પડે છે. આવાજ કારણને લીધે ખાસીમ ખાતે ચાલેલો દ્વેષાભ્યંતર દિગમ્યરનો કેસ ઉદ્ભવવા પામ્યો છે. દિગમ્યરો જ્યારે તે તીર્થ પોતા-

નું હોવાનું જણાવી બહોરખબરથી ઘણા દિગમ્બરોને તનુમન, ધનથી શ્રવેતામ્બરોને મૂર્તિ નહિ પધરાવવા દેવા તથા દાખલ ન થવા દેવા ચેતવે છે, ત્યારે શ્રવેતામ્બરો પોતાના બધું ખવિર તીર્થની બળવણી કરવાનું જણાવી દિગમ્બરોને ત્યાં આવવું વ્યાજ્ઞી નથી એમ બહોર કરી ચેતવે છે કે કોઈ પણ ન્યાયપૂર્વક વર્તન કરનાર મનુષ્યનું આ કાર્ય ન હોય કે કોઈની હુકમી કરતાં પણ વહાલી વસ્તુ છીનવી લેવી કે તેમ કરવા પગલાં ભરવાં. શ્રવેતામ્બરો પોતાના જોડવાના દેશમાં મોકલે વર્ષ પહેલાંનાં શાસ્ત્રો જાતાવે છે, દરેક વાચકને શ્રવેતામ્બરો તરફના પુરાવા ધ્યાનમાં લેવાથી સમજવામાં આવશે કે કયા દરકાવાળાનું એ તીર્થ હોવું જોઈએ. આ ઉપરથી અમારા દિગમ્બરભાઈઓને પણ સૂચના કરીએ છીએ કે તેઓએ પણ પોતાનાં શાસ્ત્રોના પુરાવા બહોર કરી વાચકવર્ગ ઉપર ઉપકાર કરવો કે જેથી તેઓને યોગ્ય વિચાર બાંધવામાં કોઈ બાતની હરકત નહે નહિ.

શ્રવેતામ્બરો હાલ મળતા ને માલમ પડેલા પુરાવા પૈકી પહેલો પુરાવો વિવિધ તીર્થહુદપનો આપે છે કે જે ગ્રંથ સંવત ૧૪૮ના સૈકામાં શ્રી જિનપ્રભસુરિજીએ જાનાવેલો છે. તેમાં નીચે પ્રમાણે હકીકત એ તીર્થોત્પત્તિ સંબંધી વર્ણવેલી છે.

પહેલાં લાંકા નામની નગરીને વિષે રાજાણુ નામનો રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેણે માલી સુમાલી નામના પોતાના મામાને કોઈ કારણ પ્રસંગે દેશાન્તરે મોકલ્યા. તેઓ પોતાના પરિવાર સાથે નીકળીને આકાશમાર્ગે ગયા. લોજન વખતે તેમના નોકર પુષ્પજટુકે વિચાર કર્યો કે “ આ બે પુણ્યશાળીને લોજન કરવાનું જ્યારે તેઓ શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની પૂજા કરે ત્યારેજ કલ્પે છે, નહિ તો તેઓ પ્રાણુતે પણ લોજન કરતા નથી; અને આજ મારી મોટી ભૂલ થઈ છે કે તેઓની પૂજા કરવાની મૂર્તિનો કરંડીઓ હું ભૂલી ગયો છું, સાથે લાવ્યો નથી. તેઓ આ વાત જાણશે તો મારી ઉપર કોપાધમાન થશે ને મને કંઈ નુકશાન કરશે. ” એમ વિચારી વિદ્યાના પ્રભાવે તે માગીએ વાહુકાથી લાવી તીર્થકર શ્રી પાર્શ્વનાથની એક મૂર્તિ જાનાવી, તેને પૂજીને માલી સુમાલીએ લોજન કર્યું. પછી જતી વખતે તેઓ જ્યારે આકાશમાર્ગે ગયા ત્યારે પેલી મૂર્તિને પેલા માગીએ એક સરોવરની આંદર પધરાવી; પણ દેવતાના પ્રભાવથી તે મૂર્તિ તેમ ને નેરા રહી, ગળી ગઈ નહિ. કાળાંતરે તે સરોવરનું ખાણી થયું. સુકાઈ ગયું ને એક ખાણોચીયા જેવું તે સરોવર થઈ ગયું; પણ તે શ્રી પાર્શ્વનાથની મૂર્તિ તો તેમાંજ ડગાએલી રહી.

વીંટાઉલ્લી દેશમાં વીંટાઉલ નામનું નગર હતું. તેમાં શ્રીપાળ નામનો રાજા રાજ્ય કરતો હતો. પૂર્વભવના અશુભ કર્મના ઉદયને લીધે તે રાજાનું શરીર કોઢે કરીને વ્યાસ થયેલું હતું. એક દિવસ તે રાજા શિકાર કરવા ગયેલો તેને રસ્તામાં સજત તૃષા લાગી. ખાણીની શોધ કરતાં કોઈ સ્થાનકે પાણી મળ્યું નહિ.

શ્રી અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ તીર્થ સંબંધી હકીકત.

૧૨૯

આગળ ચાલતાં તેણે પેલું ખાખોચીયું કે જે પહેલાં મોટું સરોવર હતું તે જેમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ મહારાજની મૂર્તિ ખીરાજમાન હતી તે ફાંટું, એટલે તે તેની પાસે આવ્યા. તૃપાતુર હોવાથી તે રાજ્યે તે ખાખોચીયાનું પાણી પીધું, અને હાથ મેંઠાં ધ્યાયાં. તે વખતે અધિષ્ઠાયક યુક્ત શ્રી પાર્શ્વનાથજી મહારાજના પ્રભાવથી તે રાજાનાં હાથ ને મુખ રોગરહિત કંચનવર્ણી થઈ ગયાં. રાજા પોતાને સ્થાને જવા ઉત્સુક હોવાથી એકદમ પોતાને સ્થાનકે જવા નીકળ્યો. મહેલમાં પહોંચતાં રાણીએ તે આશ્ચર્ય દેખીને રાજાનો વૃત્તાંત જાણવા માગ્યો. રાજાએ કહેલી હકીકત ઉપરથી ખાખોચીયાના જળનું માહાત્મ્ય માણુમ પડવાથી રાણીએ રાજાને તે ખાખોચીયામાં સર્વાંગ સ્નાન કરવા કહ્યું. રાજાએ પણ પ્રત્યક્ષ અમત્કાર જાણી તેમજ ક્યું, એટલે સમગ્ર શરીર રોગરહિત કનકકમળ જેવી કાંતિવાળું બન્યું. આમ થતાથી રાણીએ ત્યાં આગળ બલિપૂજા આદિ કરી કહ્યું કે ‘ આ જગ્યા પર જે દેવતાવિશેષ હોય તે અમને દર્શન આપો. ’ રાત્રિએ સ્વપ્નની અંદર દેવ તાએ કહ્યું કે ‘ અત્રે શ્રી પાર્શ્વનાથજી મહારાજની મૂર્તિ છે, તેના પ્રભાવથી રાજાનો રોગ ગયો છે. ’ રાણીએ તે રાજાને કહ્યું. રાજા પરિવાર સહિત ત્યાં ગયો, અને તપાસ કરી તો જાળની અંદરથી તે પ્રભાવિક મૂર્તિ નીકળી. દેવતાએ સાક્ષાત્ પ્રગટ થઈને કહ્યું કે ‘ સાત દિવસના વાછડા જોડીને કાચા સૂત્રના તાંતણાથી ગાડું જોડી મૂર્તિને લઈ જાઓ, પણ પાછા વળીને જોશો નહિ. ’ પરિવાર સહિત રાજાએ તેમ કયું. કેટલુંક ચાલ્યા પછી રાજાના મનમાં સંદેહ થયો કે ‘ તે પ્રભાવિક પ્રતિમા આવે છે કે નહિ ? ’ આવી શંકાથી તેણે સિંહાવલોકનથી કંઈક પાછા વળીને જોયું. એટલે મૂર્તિ ત્યાં સ્થિત થઈ ગઈ, ને ગાડું નીચેથી નીકળી ગયું. રાજા વિખવાદ પામ્યો, પણ દેવતાના આદેશ આગળ ઉપાય નહિ હોવાથી તેજ જગ્યાપર પોતાના નામથી શ્રીપુર (સિરપુર) નામનું નગર વસાવી મૈત્ર્ય બંધાવી પ્રતિમાજી સાં પધરાવ્યા. તે પાર્શ્વનાથજીની મૂર્તિ અંતરીક્ષ (આકાશ) માં રહી તેથી તે અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથના નામથી પ્રસિદ્ધ થઈ.

ઋદરહુ ગ્રંથમાં આગળ દહેરાની વ્યવસ્થા, પ્રભાવ વિગેરેનું વર્ણન કરેલું છે, જેનો વિસ્તાર અહીં નહિ લખતાં વાચકવર્ગને તે સાસ્ત્રીજન જોઈ હોવા લલામણ કરવામાં આવે છે. આ કલ્પ ગ્રંથમાં માગધી ને સંસ્કૃત ગાને પ્રકારના લેખો છે. જે ઉપરથી કેટલાક માગધી નહિ જાણનારને પણ આ વાત કલ્પ વાંચવાથી માણુમ પડી આવે તેમ છે.

આ શિવાય ૧૭મા ચૈક્રમાં શ્રી દેવવિમલજી મહારાજ કે જેઓએ પોતાની અપૂર્વ વિદ્વતા શ્રી હીરસોભાગ્ય કાવ્ય કરીને જગજાહેર કરેલી છે. તે હીરસોભાગ્ય કાવ્ય પાદશાહ અકબર પાસેથી સર્વ તીર્થોના પરવાના મેળવનાર તથા અમારિ ઘોષા કરાવનાર શાસનપ્રભાવક ડ્રવેતાખર શ્રી હીરસૂરિજીના ચરિત્રમય છે. તેમાં તેઓ પણ દક્ષિણ દેશમાં શ્રી અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથનું તીર્થ હોવાનું જણાવે છે.

૧૩૦

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ.

આજ સૈકામાં થયેલા મુનિ લાવણ્યવિજયજી કે જેઓ દ્રવ્યસમતિ વિગેરે અધ્યાના કરતાં છે, તેઓએ અંતરીક્ષ પાર્થનાથનો ઇંદ બનાવ્યો છે. તેમાં તીર્થકલ્પમાં વર્ણવેલી બધી હકીકત અવિસ્તર વર્ણવેલી છે. તે મુનિમહારાજ પ્રવેતામ્બર હોવાથી આ તીર્થ પ્રવેતામ્બરેના છે એમ વાચકવર્ગ નિઃશંકપણે કહી શકશે; એટલુંજ નહિ પણ પ્રવેતામ્બરેની નિત્ય ક્રિયામાં સકલ તીર્થવંદના સ્તવમાં ‘અંતરીક્ષ વરકાળા પાત્ર’ એ પાઠવડે પાર્થનાથને સ્તવવામાં આવે છે. તેમાં આધુનિક રાણપુર વિગેરે તીર્થો લીધાં નથી. આ ઉપરથી સાલુમ પડશે કે પ્રવેતામ્બરે તેને કેટલું બધું પ્રાચીન અને પવિત્ર માને છે.

૧૬ મા સૈકામાં થયેલા શ્રી સમયસુંદરજીએ કરેલા તીર્થમાળા સ્તવમાં પણ ‘અંતરીક્ષ અંબવરે’ એ પાઠવડે શ્રી અંતરીક્ષ પાર્થનાથને સ્તવવામાં આવ્યા છે, તે ઉપરથી પણ વાચકવર્ગને સાલુમ પડશે કે આ અંતરીક્ષ તીર્થને પ્રવેતામ્બરે પરંપરાગત પવિત્ર માને છે.

૨૦ મા સૈકામાં શ્રી કેશરીઆજી તીર્થના વૃત્તાંત છપાવેલા છે. તેમાં પણ શ્રી અંતરીક્ષ મહારાજના તીર્થને પ્રવેતામ્બરેના તીર્થ તરીકે જણાવવામાં આવેલું છે.

આ ઉપરના લેખોથી વાચકને સ્પષ્ટ સાલુમ પડી આવશે કે આ તીર્થ કેાનું છે ?

આ સ્થાને એક બીજી વાત ધ્યાનમાં રાખવાની છે કે દિગંબરે સાધુને ઉપધિ (વસ્ત્રાદિ) રાખવી થોડ્ય માનતા નથી, ને પોતાના સાધુને નમ્મ રહેવાનું પસંદ કરે છે, અને તેથી તેઓની મૂર્તિ માટે પણ તેઓના શાસ્ત્રકારે એમ લખે છે કે “જે મૂર્તિને છુલ્લું પુરુષચિન્હ હોવાનું હોય તે પ્રતિમાનેજ પૂજવી” કે જેવી શ્રી ગોમટ સ્વામીની તથા અન્ય દિગંબર તીર્થોની પ્રતિમાઓ દેખાય છે. શ્રી અંતરીક્ષ પાર્થનાથજીની મૂર્તિને દિગંબરની મૂર્તિઓને જેમ છે ને હોય છે તેમ પુરુષ ચિન્હ વિગેરે કંઈ નથી. ખરેખર શોચનીય છે કે મૂર્તિ ઉપર પોતાનું ચિન્હ નહિ છતાં પોતાની મૂર્તિ કહી પોતાનું તીર્થ જણાવવાનો દાવો કરેલા. પ્રવેતામ્બરેના તો આનંદ માનવો કે કંઈ કદાચહીન સંદેહ થઈ હશે તેથી દિગંબરે આ તીર્થને માનતા હશે. જોકે વાત તદ્દન બુદ્ધી છે.

આ લેખ સમાપ્ત કરતાં જણાવવાની રજા લઉં છું કે કેઈ પણ દિગંબર મહાશય પોતાના શાસ્ત્રમાં આ સંબંધી કંઈ પણ હકીકત હોય તો પુરીથી બહાર લાવે કે જેથી મધ્યસ્થવર્ગને વિચાર કરી નિર્ણય કરવાની સરલતા થઈ શકે.

આ વાત ઉપર વિશેષ વિવેચન થતાં પ્રાચીન અર્વાચીન શાસ્ત્રોના બીજા પૂરા વા વિગેરે પણ સમુ કરી શકાશે.